

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «**Магістр**»

на тему: «Теоретичні та практичні основи обліку грошових коштів у товаристві з обмеженою відповідальністю «ШТЕРН АГРО» Тлумацького району Івано-Франківської області»

**Виконав: студент 2 курсу, групи Оп – 2маг
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Василишин А.І.
(Прізвище та ініціали)**

Керівник: к.е.н., доцент Хомка В.М.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: д.е.н., професор Янковська Л.А.
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступінь **«Магістр»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

«21» травня 2021 року

З А В Д А Н Н Я

на кваліфікаційну роботу студенту

Василишин Андрій Ігорович

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Теоретичні та практичні основи обліку грошових коштів у товаристві з обмеженою відповідальністю «ШТЕРН АГРО» Тлумацького району Івано-Франківської області»

Керівник роботи Хомка Володимир Михайлович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНАУ від «19» липня 2021 року № 212 / к-с

2. Термін здачі студентом закінченої дипломної роботи до «26» листопада 2021 року

3. Вихідні дані для дипломної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного сільськогосподарського підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації

4. Зміст кваліфікаційної роботи (*перелік питань, які потрібно розробити*)

Вступ

1. Теоретичні основи дослідження

1.1. Економічний зміст та значення грошових коштів у господарській діяльності підприємств

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю грошових коштів

1.3. Методика дослідження

2. Стан обліку і контролю грошових коштів підприємства

2.1. Загальні відомості про підприємство, аналіз основних економічних показників господарської діяльності

2.2. Організація облікової роботи в господарстві

2.3. Значення та завдання обліку грошових коштів

2.4. Облік касових операцій

2.5. Облік грошових коштів на рахунках в банках

2.6. Облік інших грошових коштів

3. Шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів

3.1. Обґрунтування необхідності вдосконалення обліку і контролю грошових коштів

3.2. Шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів

4. Охорона праці та техніка безпеки в надзвичайних ситуаціях

4.1. Аналіз стану охорони праці

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Консультанти з розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
З охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях		21.05.2021 р.	21.05.2021 р.

7. Дата видачі завдання «21» травня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	21.05.21-30.06.21 р.
	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	01.07.21 – 31.08.21 р.
	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи.	01.09.21 – 31.10.21 р.
	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.21 – 25.11.21 р.
	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	26.11.21 – 06.12.21 р.

Студент _____
(підпис)

ВАСИЛИШИН А.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

ХОМКА В.М.
(прізвище та ініціали)

УДК 631.162(477.86)

«Теоретичні та практичні основи обліку грошових коштів у товаристві з обмеженою відповідальністю «ШТЕРН АГРО» Тлумацького району Івано-Франківської області». – Кваліфікаційна робота: Кафедра обліку та оподаткування – Дубляни, Львівський національний аграрний університет, 2021.

с. 85 текст.4 част., 3 рис., 16 табл., 24 літ. джерела.

У першому розділі роботи досліджується економічна природа та функції грошей у виробничій діяльності фірми, аналізується нормативна база, яка забезпечує законність та методику обліку грошових коштів, які наукові методи, прийоми, способи використовує облікова наука при вивченні даного питання.

У другому розділі аналізується організаційно-економічна характеристика ТЗОВ «ШТЕРН АГРО», як налагоджений первинний, синтетичний та аналітичний облік на даній ділянці обліку, сформульовані зауваження які впливають на якість та платіжну дисципліну при обслуговуванні готівкових та безготівкових розрахунків.

Третій розділ присвячений питанням вдосконалення обліку та контролю грошових коштів, сучасне бачення перспектив обліку враховуючи міжнародні стандарти та бурхливому прогресу розвитку інформаційних технологій, комп'ютерної техніки.

У висновках роботи наводяться сучасні методи організації обліку готівково-грошового обігу з використанням комп'ютерних програм, банківських електронних систем, нову співпрацю з банківськими установами. Запровадження в діяльність вказаних пропозицій допомагатиме покращанню обліку та контролю грошових коштів в агросфері.

АНОТАЦІЯ

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні питання бухгалтерського обліку та контролю грошових коштів. Розглянуто питання актуальності правильного ведення обліку та контролю касових операцій та на рахунках в банку. Проведено дослідження типових операцій обліку грошових коштів із застосуванням методики їх відображення в обліку на практичних прикладах. Розглянуто правове регулювання обліку та контролю операцій з грошовими коштами. Проаналізовано проблемні питання щодо організації та ведення контролю за коштами, а також визначено напрями їх вирішення. Надано пропозиції щодо удосконалення методики і організації обліку та контролю операцій з грошовими коштами, проаналізовано організаційно-економічну характеристику фірми та фінансовий стан за 2018-2020 роки в ТзОВ «ШТЕРН АГРО». Зроблені висновки, та накреслено пропозиції щодо запровадження в обліку нових методів, форм первинного та зведеного обліку, посиленні ролі бухгалтерських регламентів на даній ділянці обліку.

АННОТАЦИЯ

В квалификационной работе исследованы теоретические, методические, и практические вопросы бухгалтерского учета денежных средств. Рассмотрены вопросы актуальности правильного ведения учета и контроля кассовых операций и на счетах в банке. Проведено исследование типичных операций с денежными средствами с применением методики их отражения в учете на практических примерах. Рассмотрено правовое регулирование учета и контроля операций с денежными средствами. Проанализированы проблемные вопросы организации и ведения контроля за денежными средствами, а также определены направления их решения. Предоставлены предложения по совершенствованию методики и организации контроля на данном участке учета. Проанализировано организационно-экономическую

характеристику фирмы и финансовое состояние за 2018-2020 годы в ООО «ШТЕРН АГРО». Определены направления и намечены предложения о введении в учете новых форм первичного и сводного учета, усилении роли бухгалтерских регламентов на данном участке учета.

ANNOTATION

In the qualification work the theoretical, methodical and practical questions of accounting and control of money are investigated. The issue of relevance of proper accounting and control of cash transactions and bank accounts is considered. A study of typical cash accounting operations using the method of their reflection in accounting on practical examples. The legal regulation of accounting and control of cash transactions is considered. The problematic issues concerning the organization and control of funds are analyzed, as well as the directions of their solution are determined. Proposals for improving the methodology and organization of accounting and control of cash transactions, analyzed the organizational and economic characteristics of the company and the financial condition for 2018-2020 in the LLC "STERN AGRO". Conclusions are made, and proposals for the introduction of new methods in accounting, forms of primary and consolidated accounting, strengthening the role of accounting regulations in this area of accounting.

ЗМІСТ

Вступ.....	.....
1. Теоретичні основи дослідження	
1.1. Економічний зміст та значення грошових коштів у господарській діяльності підприємств.....	.....
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю грошових коштів	.....
1.3. Методика дослідження.....	.....
2. Стан обліку і контролю грошових коштів підприємства.....	.....
2.1. Загальні відомості про підприємство, аналіз основних економічних показників господарської діяльності.....	.....
2.2. Організація облікової роботи в господарстві.....	.....
2.3. Значення та завдання обліку грошових коштів.....	.....
2.4. Облік касових операцій.....	.....
2.5. Облік грошових коштів на рахунках в банках.....	.....
2.6. Облік інших грошових коштів.....	.....
3. Шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів.....	.....
3.1. Обґрунтування необхідності вдосконалення обліку і контролю грошових коштів.....	.....
3.2. Шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів.....	.....
4. Охорона праці та техніка безпеки в надзвичайних ситуаціях	.....
4.1. Аналіз стану охорони праці	.....
4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування.....	.....
4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці	.....
4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях	.....
Висновки і пропозиції	.....
Список використаних джерел	.....

ВСТУП

Ринкова економіка потребує постійного зв'язку з передовою економічною наукою та практикою дослідження такої складною економічної категорії, як гроші, грошові відносини, грошовий ринок. На їх застосовуванні базується основні важелі ринкового функціонування економіки: ціноутворення, платіжні системи, розрахунково-платіжні відносини, платіжна дисципліна, банківська діяльність, касові операції тощо. Враховуючи природу процесів функціонування грошового ринку відбувається постійне державне регулювання, через прийняття нормативних документів.

Україна розвиває економіку ринкового зразка, з елементами цивілізованої змішаної економіки, нажила важливої практики використання грошей у важкий час перехідної економіки, пізнала безпрецедентну за мирних умов гіперінфляцію, заснувала і розбудувала мережу власних банків, власну грошову одиницю, грошову і валютну систему, сформувала грошовий, фондовий та валютний ринок тощо.

Незважаючи на ґрунтовні та всебічні дослідження природи грошей, суспільство шукає нові об'єктивні процеси саморозвитку грошей і грошових відносин. Діалектика сучасних економічних відносин розвинула практику використання електронних грошей, які не були зрозумілі в одних суспільних умовах, а сьогодні економічне життя вимагає їх практичного використання. Зрозуміло, все це можна з'ясувати тим, що зміст грошей міняється відповідно перемінам характеру суспільних відносин, в яких вони діють. Тому для розуміння природи грошей слід з'ясувати питання генезису сфери товарного обміну. Як еволюційна так раціоналістична теорія походження грошей мають і в сучасних умовах економічного життя матеріал для вивчення даної економічної категорії, завдяки якій проходить ефективний процес руху товарів, як елементу

достовірної оцінки їх вартості. Сучасна економіка ставить перед наукою в даній сфері завдання дослідити і дати відповіді на нові тенденції в грошовій системі, дати відповіді в закономірностях суттєвих змін розуміння грошей.

В економіці гроші виконують декілька важливих функцій, такі як міра вартості, засіб обігу, платежу, нагромадження, та інші, що вимагає відповідної інформаційної системи яка формується бухгалтерським обліком, це дозволяє отримувати і використовувати дані, які необхідні для аналізу оцінки роботи фірми. Крім цього облік зобов'язаний забезпечити строгий контроль за чистотою грошових надходжень та використань в банківській та господарській системі. Оперативне та вчасне оформлення грошових операцій стає нормою та потребою новітньої економіки.

Зважаючи на вагомість обігових коштів в сучасному функціонуванні та управлінні виробництва тема дипломної роботи є актуальною.

Предметом дослідження є обґрунтування методики обліку грошових засобів відповідно до чинної законодавчої бази, контроль за використанням грошей як засобу платежу, використання сучасних банківських продуктів в обслуговуванні коштів підприємств, комп'ютеризації даної ділянки обліку – як способу покращення облікової роботи.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування та удосконалення методики й організації обліку грошових коштів в сучасних реаліях економічного життя, з'ясування реального стану обліку грошових коштів на підприємстві, пошуку ефективних шляхів покращення в організації даної ділянки обліку, а також розроблення заходів, які необхідні для нормального функціонування грошового забезпечення підприємства.

Виконання поставленої мети потребує вирішення слідуючих задач:

- теоретично дослідити економічну природу грошових коштів, їх значення в господарській діяльності ;

- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, встановити реальний стан обліку, зокрема грошових коштів, запропонувати реальні шляхи його покращення;

- простежити сучасні нормативно-правові документи які регламентують організацію обліку і контролю грошових коштів;

- висвітлити систему контролю за надходженням та цільовим використанням коштів, при безготівкових та готівкових формах розрахунків;

- підготувати пропозиції по вдосконаленню обліку грошових засобів в сучасних умовах ведення бізнесу та за допомогою комп'ютерного забезпечення.

Об'єктом дослідження обрано ТзОВ «ШТЕРН АГРО» Тлумацького району, Івано-Франківської області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні, організаційні аспекти обліку та контролю грошових коштів у суб'єктів господарювання в аграрному секторі

Наукова новизна одержаних результатів лежить в площині розробки та удосконалення рекомендацій щодо організації обліку грошових коштів, зокрема:

- розкрито зміст таких економічних категорій як « грошові кошти», «гроші», «грошові потоки»;

- досліджено вагомість окремих стадій і процесів в обліковій системі коштів;

- висвітлено організацію обліку грошових коштів в ТзОВ «ШТЕРН АГРО».

- обґрунтовано вдосконалення методики розкриття інформації про переміщення коштів в різних стадіях виробничих процесів;

- визначено реальні шляхи удосконалення обліку грошових коштів з ціллю покращення облікової інформації;

Інформаційною основою для написання дипломної роботи були: законодавчі акти, інструктивні матеріали, літературні та наукові джерела, первинні та зведені документи, реєстри бухгалтерського обліку, річні звіти агрофірми за 2018-2020 роки; фінансова та статистична звітність.

Впровадження в практику внесених пропозицій сприятиме поліпшенню обліку та контролю грошових коштів у ТзОВ «ШТЕРН АГРО».

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Економічний зміст та значення грошових коштів у господарській діяльності підприємств

В економіці здійснюється неперервний обмін доходів, товарів, робіт і продуктів, які обраховуються тотожним оборотом грошей. Грошовий обіг — це переміщення грошей у ході виробництва, поділу, обміну й використання суспільного продукту, який відбувається з використанням безготівкових, та готівкових розрахунків. Грошовий обіг — це сума всіх грошових операцій, що проходять в економіці країни. Гроші функціонують з метою обслуговування потреб виробництва і тому за числовою масою повинні бути рівнозначні їм. В нинішніх реаліях грошовий обіг позначається нестабільністю, збитковістю, неплатоспроможністю господарюючих суб'єктів, а теж невисоким рівнем доходів значної частки громадян. У ході руху доходів, товарів, і послуг створюються взаємозалежні, але полярні за направленістю товарні і грошові потоки.

У цивілізованій ринковій економіці грошовий обіг неможливий без участі і активної ролі банківських структур. Банки реалізують функцію посередниками в обопільних розрахунках між юридичними та фізичними одиницями. Банки в макроекономічному плані безперервно регулюють загальну масу грошових потоків необхідних для економіки країни. Банк є основною грошово-кредитною структурою економіки, в якому друкуються і зберігаються гроші. Кошти перераховуються через банки в міру проведення платежів. Модель грошового обороту, показана на рис. 1, включає в себе: 1) ринки ресурсів і товарів; 2) банки; 3) суб'єкти господарювання.

Рух товарів, робіт і послуг, здійснюють переміщенням вперед, потоки грошових платежів спрямовані навпаки.

Центральним точкою моделі, через який здійснюється кругообіг готівки і безготівкових платежів, є банк. Тому банки зображені в центрі

рисунка. їхні операції, пов'язані з розрахунково-касовим обслуговуванням своїх клієнтів.

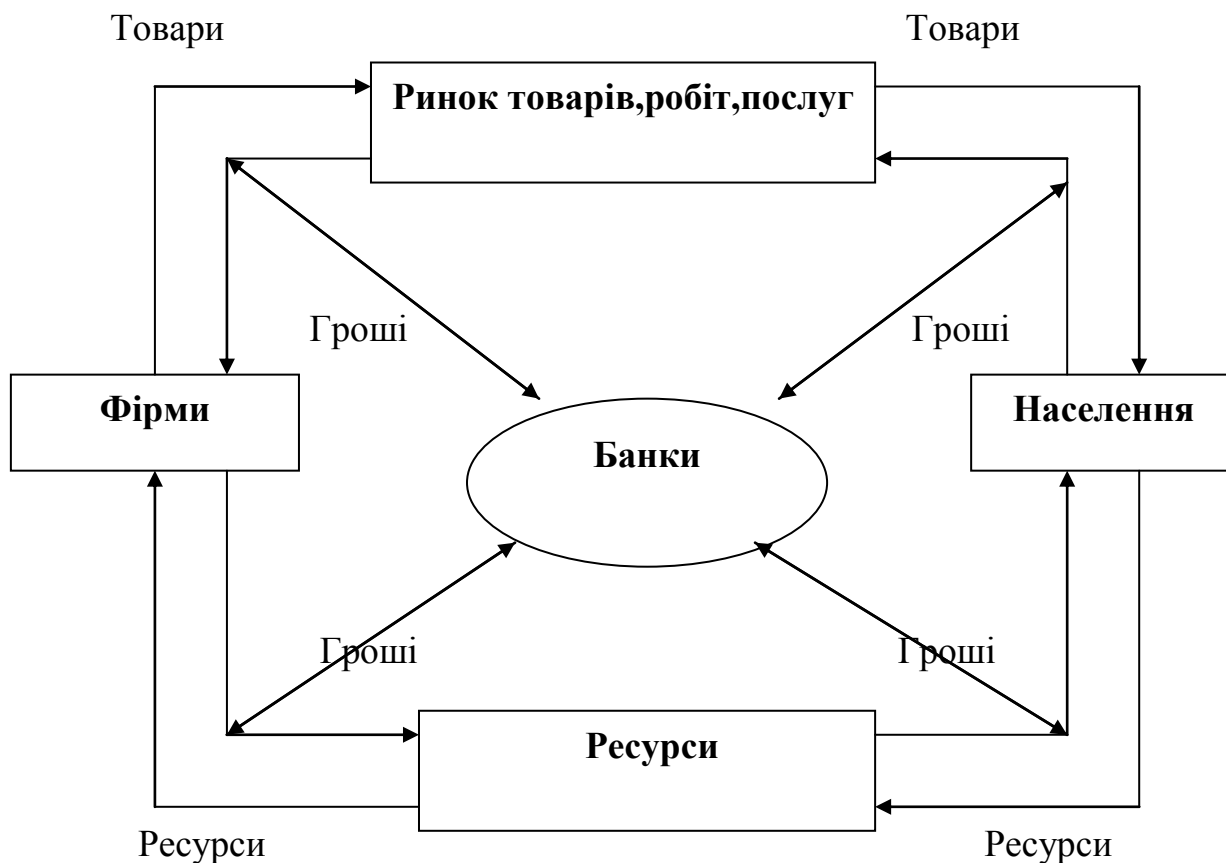

Рис. 1 Грошовий оборот ресурсів підприємства

Напрямок руху економічних ресурсів, з однієї сторони, і грошовий потік доходів і витрат — з іншого, проходять синхронно. Базова модель грошового обігу показує загальну картину діяльності національної грошової системи. При відсутності нормального грошового обороту, виникає бартерний обмін, який створює кризу не платежів, сповільняє розвиток економіки. Модель грошового обігу в масштабах держави включає додатково заощадження населення, інвестиції, фінансові ринки, міжнародні економічні зв'язки та інше.

Грошовий обіг формується двома потоками, які тісно взаємопов'язані : 1) систему безготівкового обігу; 2) систему готівкового обігу. Готівка, в

більшості, використовується при виплаті пенсій, у меншій мірі заробітної плати, при покупці товарів у роздрібній торгівлі, розміщенні коштів у банківських структурах. У безготівковій формі відбувається практично основна маса грошових операцій в економічних зв'язках між фірмами, всі підприємства і організації ввели в практику виплату заробітної плати в установах банків.

Готівкові операції обмежені, вони використовуються для обслуговування споживчого ринку, відтак фінанси підприємств працюють у формі безготівкових грошей. Безготівковий грошовий обіг більш ефективний за готівковий, зокрема: прискорює обіг грошей, виростає можливість національного банку регулювати і контролювати грошову сферу. Обслуговування готівки вимагає таких витрат, як їх друкування, обліку, інкасацію, сортування та упаковку, виявлення фальшивих банкнот, тощо. Готівковий обіг потребує значного персоналу касирів, інкасаторів і контролерів. Безготівковий і готівковий грошовий оборот тісно взаємопов'язані: безперервно здійснюється трансформація грошей з безготівкової форми у готівку і навпаки. Фірма отримує за чеком готівку для виплати заробітної плати, фінансування відряджень, для необхідних господарських потреб, тощо. Одночасно, готівка оприбуткована по касі фірми, здається в банк, і стає відповідно безготівковими коштами. Національний банк регламентує перехід безготівкових грошей у готівкові, поскільки безконтрольність в цьому питанні дає ґрунт розвитку "тіньової економіки".

У цивілізованих країнах готівка складає невагому частину грошової маси: до 7%. В Україні частка готівки в грошовій масі становить до 40%, що вказує на непрозорість, недосконалість фінансової системи. Сума грошей повинна друкуватися підконтрольно, бути достатньою для нормального розвитку економіки, функціонуванні споживчого ринку. Як надмірно роздута грошова сума, так і нестаток грошей роблять великі проблеми для здійснення ефективного грошового обігу. Дотримання

тотожності між кількістю грошової маси і товарним ринком, створює умови утримувати високу купівельну спроможність грошей. Макроекономічні фінансові показники, які об'єктивно характеризують функціонування грошового обороту, є: збалансованість бюджету, рівень інфляції, стабільність національної валюти, розмір державного внутрішнього і зовнішнього боргу, стан розрахунків та заборгованість за усіма видами платежів, прогресивної системи оподаткування.

Гроші — важлива і складна економічна категорія, характерною властивістю якої є її багатофункціональна природа. Збагнути економічний зміст грошей можна тільки на базі глибокої оцінки закономірностей їх походження.

Діалектика розвитку економічного життя людства тісно пов'язане з ходом саморозвитку грошей і грошових відносин. Гроші об'єктивно з'являються у процесі проведення товарного обміну. Теоретичні міркування про саморозвиток грошей ми бачимо на прикладі сучасних електронних грошей. Економічний зміст, логіка походження і еволюція грошей взаємозалежні і взаємозумовлені.

В економічній науці розглядають дві ключові теорії генезису грошей:

- 1) раціоналістична;
- 2) еволюційна.

Раціоналістична теорія пояснює виникнення грошей як наслідок доцільної угоди між людьми; з метою утворення особливого знаряддя для обслуговування товарного обміну. Еволюційна теорія акцентує на природній характер виникнення грошей

Поява золотих грошей відбулась у ході еволюції товарного виробництва і форм вартості. Використання паперових грошей відбулось за участю відповідних державних структур, це національні або емісійні банки

Паперові гроші є тільки формальними знаками вартості, що мають встановлений курс, їх вартість відповідає тій кількості товарів, робіт і послуг, які можна купити на ці паперові гроші.

Гроші виникнули стихійно як наслідок еволюційного розвитку товарного обміну, виробництва. Обмін з використанням грошей має суттєві плюси перед натуральним обміном: здешевлює, пришвидчує, значніше гарантує виконання обмінних операцій, розширяє можливості асортименту вибору товарів, прибирає часові і територіальні чинники, виробляє умови для громадського контролю на процеси відтворення та обміну.

Гроші за своїм змістом є специфічним товаром, що має ознаки загального еквівалента — спосібність обмінюватися на усякий інакший товар, загальну споживну вартість замість характерної для кожного товару, є практичним виразником абстрактної цінності і суспільного капіталу.

Виникнення грошей зумовлене розвитком суспільних відносин, що потребувало ефективних механізмів прискорення динаміки обміну товарної маси, зняття правдивої оцінки. Грошова форма вартості є важливою стадією безперестанного обігу активів та пасивів підприємств, адже за гроші усі фірми закупають засоби та предмети виробництва, проводять капітальні вкладення. У ході виконання договірних зобов'язань при реалізації та купівлі товарів, робіт, послуг з'являються різні розрахунки і платежі, які відображають перерозподіл суспільного продукту, здійснених у грошовій формі. Загальна маса всіх розрахунків формує грошовий оборот.

Цінність грошей як загального еквівалента виникає безпосередньо при обміні конкретної товарної продукції на певну кількість грошей. Наслідком такого обміну є передача, через грошову одиницю, власнику частину суми вартості, яку він замінив на свої грошові статки. Трансформація переміни такої вартості грошей зумовлена найперше зміною речового об'єму конкретних цінностей, що передаються у сферу реалізації, і кількість грошей, що обслужує цю сферу. Перший із цих чинників діє на вартість грошей прямо пропорційно, а другий — обернено пропорційно.

Гроші пройшли довготривалий і непростий процес еволюції від простих товарів народного до сьогоднішніх електронних грошей. Будь-яка зміна функцій грошей спричинялась більш високим ступенем розвитку

виробничих відносин та суттєвим підвищенням домагань ринку до грошової одиниці. Поворотним моментом у використанні різних форм грошей розпочалась демонетизація золота, що привело до завершення доба повноцінних грошей і відкрилася пора неповноцінних грошей. Зараз вони абсолютно узяли на себе й вдало здійснюють більшість грошових функцій, передусім засобу обігу, засобу розрахунків і міри вартості. Одночасно є підстави визнавати, що цього не відбулося з роллю грошей як засобу накопичення вартості. Золото і надалі є гарантом вартості грошей, про що говорить акумулювання значних резервів золота у державній та особистій власності.

Гроші в нинішній ринковій економіці здійснюють п'ять функцій: мірила вартості, засобу обігу, засобу розрахунків, засобу накопичення вартості, світових грошей. Міру вартості гроші забезпечують обрахунком вартості товарів і відображенням її через ціну. Функція засобу обігу виникає в процесі обслуговування реалізації товарів з швидким поворотом господареві еквівалентної вартості. У функції засобу розрахунків гроші направляються на ліквідацію договірних зобов'язань, що з'являються у ході поділу вартості національного продукту. Світові гроші забезпечують рух вартості по каналах глобального світового ринку.

Вагомість грошей є наслідком їх функціонування і позначається в стимулюючому чи гальмуючому дії грошей на різні економічні процеси. Вплив здійснюється через присутність грошей, завдяки чому всі господарюючі суб'єкти працюють у грошовому вимірі, бартерні операції практично відсутні, а також регулюванням грошової маси в обороті. У першому прикладі призначення грошей лежить в тому, що економічні особи працюють в такому середовищі, що змушують їх як товаровиробників виробляти більше і з нижчими затратами, а як покупців — використовувати гроші раціональніше і з максимальним ефектом. У іншому епізоді вагомість грошей позначається в тому, що зростання чи скорочення їх кількості

впливає на платоспроможність попиту, кон'юнктуру ринку, зайнятість населення.

Гроші є плодом ринкових відносин. Ринок породжує природню необхідність в грошах, з чим державні структури, найперше національні банки не можуть не зважати. По - друге, ринок виставляє чіткі вимоги до виразника грошових функцій, і держава зобов'язана виробити такого носія, який спосібний якнайкраще вдовольнити ці побажання. По - третє, сума грошей в обороті розраховується відповідними об'єктивними законами, які країна повинна враховувати у своїх обмежувальних впливах щодо грошей.

Методика проведення розрахункових платежів строго виписано діючим законодавством України. Розрахунки за своїми зобов'язаннями підприємства здійснюють в безготівковій і готівковій формі через банківські структури згідно до норм їх виконання, розроблених і затверджених Національним банком України.

Згідно з стандартом бухгалтерського обліку № 4 , під грошовими коштами передбачають кошти на рахунках в банку, готівку, фінансові інвестиції і депозити [7].

У відповідності із ст.24 Закону України «Про підприємство» розрахунки між організаціями за власними зобов'язаннях здійснюється готівковим чи безготівковим шляхом через банківські структури згідно з правилами здійснення розрахункових та касових операцій, затверджених Національним банком України [22]. При здійсненні фінансових операцій банки ведуть контроль на предмет платіжної і договірної дисципліни, консультують у виборі форм розрахунків.

У ході використання грошового доходу одержаного від реалізації готової продукції відбувається поділ вартості національного продукту кредиторами, власниками, найманими працівниками та державою, якій сплачуються податки та збори. В усіх підприємницьких структур з'являються кошти, які формують сферу споживання — виробничого та приватного.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю грошових коштів

Правові основи побудови ведення обліку та формування фінансової звітності в Україні встановлює закон "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [1], який вступив в силу з 1 січня 2000 року.

Статті закону юридично встановили засади побудови і ведення бухгалтерського обліку та звітності. Дія закону поширюється на всі організації, підприємства, установи, незалежно від їх форм власності та організаційних структур.

Питання побудови та організації обліку на фірмі покладено на його господаря, який несе за це юридичну відповідальність. Встановлено, що юридична особа незалежно вибирає форму ведення обліку, незалежно формулює облікову політику щодо використання різних методик його ведення.

Закон розкриває вимоги, яких необхідно дотримуватись при записах на підставі первинних документів, встановлює вимоги до їх складання, обробки інформації та відображення в зведених документах бухгалтерського обліку.

Крім цього закону, організацію обліку в Україні методично регламентують положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які є бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності.

Головним стандартом, який розкриває зміст і форму звіту про кошти є П(с)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів" [7]. Приписи цього стандарту торкаються звітів про переміщення коштів підприємницьких структур, незалежно від форм власності, організаційних форм утворення. Ціллю складання звіту про рух коштів є відображення комплектної, точної та об'єктивної інформації про трансформації, що відбулися у коштах фірми та

їх еквівалентах за фінансовий рік.. У даному звіті формується інформація про рух коштів внаслідок всіх видів діяльності операційної.

Звіт про рух грошей в розвинених економічно країнах заходу рахується найбільш визнаним документом, адже він використовується для аналізу користувачами, яким не знайома специфічна фінансова термінологією, однак бажають мати достовірну інформацією про підприємство, яке ї цікавить.

На реалізацію плану реформування бухгалтерського обліку із використанням міжнародних стандартів наказом Мінфіну України 30.11.1999 р. № 291 затверджено План рахунків та Інструкцію про його застосування [16].

У Плані рахунків для обліку коштів передбачено 3 клас "Кошти, розрахунки та інші активи". Для обліку грошей в касі призначено рахунок 30 "Каса", для обліку грошей на рахунках в банківських установах рахунок 31 "Рахунки в банках", для обліку інших коштів рахунок 33 "Інші кошти". В інструкції по застосуванню плану рахунків показано основні бухгалтерські операції та кореспонденції за дебетом і кредитом даних рахунків

В Україні на законодавчому рівні прийняті нормативні документи, якими регламентуються грошові розрахунки позначається систему їх проведення і порядок контролю за їх здійсненням. Для ведення обліку касових операцій та безготівкових виплат застосовують нормативні документами вказаних в (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Нормативні документи, які використовують для обліку коштів

Нормативний документ	Ким і коли виданий
Про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій	Міністерства статистики України від 15.02.1996 р. №51
Про умови заповнення нових форм розрахункових документів	НБУ від 04.02.97р. №25-013/166-885

Стандарт бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»	Міністерства фінансів України від 31.03.99 р.№87
Стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»	Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р.№193
Інструкція про організацію роботи з готівковому обігу установами банків України	Правління НБУ від 19.02. 2001 р. №69
Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті	Правління НБУ від 21.01.2004 р. №22
Інструкція «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах»	Правління НБУ від 12.11.2003 р. №492
Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Правління НБУ від 15.12.2004 р. №637

У ТЗОВ «ШТЕРН АГРО» облік касових операцій проводять у відповідності до Положення "Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні", яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. №637) [6]. Показовим є розділ 5 цього документа, який регламентує здійснення перевірок різними державними фінансовими структурами, що показує на суттєві обмеження повноважень власників фірм у використанні готівки. Це не сприяло, а вадило інтересам підприємництва, адже не вирішується питання вчасних розрахунків, а зусилля направляються на догоду маловажних вимог контролюючих органів

В цьому Положенні висвітлюється методика організації обліку готівки, систему первинних касових документів, порядок заповнення касової книги, права та обов'язки касира, а також контролювання за дотриманням законності операцій з готівкою.

У розділі 2 "Вимоги до організації готівкових розрахунків" розкрито систему виконання розрахунків готівковими коштами. В розділі 3 "Порядок оформлення касових операцій" аналізується порядок заповнення видаткових та прибуткових касових ордерів, та видачі грошей на їх підставі, систематичність відмічання касових документів в журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових документів і передачі їх до виконання в касу. Вказано на терміни і організацію зберігання касових документів на робочих місцях бухгалтерів та архіві. Більш детально розкрито порядок електронного способу ведення касової з використанням комп'ютерної техніки.

Розділі 4 з назвою "Порядок ведення касової книги та обов'язки касира" прописує правильність заповнення касової книги. Зокрема вказується на обов'язковість прошнуровування, пронумерування та завірення печаткою фірми. Кількість листків в касовій книзі завіряється підписами бухгалтера та керівника фірми. Заповнення касової книги проводиться з використанням копіювального паперу, тобто основний лист залишається в касовій книзі, а відривний заповнений через копірку служить касовим звітом. Постійне контролювання касових операцій здійснює керівник фінансової служби фірми, або його заступник.

У розділі 5 «Порядок визначення термінів здавання виручки та розрахунку ліміту каси» більш детально висвітлено дефініцію «ліміт каси», а саме - максимальна величина розміру готівки, що може зберігатися в касі після закінчення робочого дня. Розрахунок ліміту каси здійснює підприємство на підставі даних бухгалтерського обліку.

У розділі 7 «Контроль та ревізія ведення операцій з готівкою» розкрито систему методів та прийомів які використовуються для встановлення порушень у веденні операцій з грішми. В додатку показано документ «Акт про результати інвентаризації наявних коштів», який використовується для проведення раптових ревізій каси.

Кошти фірми у граничних розмірах дозволяється залишати в касі, інші суми на рахунках у банківських установах. Частину коштів можливо направити в цінні папери з ціллю отримання доходу від них [16].

Важливим нормативним документом в плані організації обліку служить Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку затверджене наказом Мінфіну від 24.05. 1995 року № 88 [8]. Даний документ регламентує порядок необхідний при первинному обліку, накопичення інформації в бухгалтерських реєстрах, а також терміни та умови зберігання документів, бухгалтерських звітів підприємства. Положенням визначено, що господарська діяльність відображаються в обліку способом їх неперервного документування, з використанням первинних документів, зведених реєстрів, форм звітності, виключно державною мовою. Осібно в положенні вироблено порядок виправлення помилок в документах, організацій документообороту на фірмі.

В Методичних рекомендаціях з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою у сільськогосподарських підприємствах [9] дано реєстр і порядок ведення журналів-ордерів і відомостей з аналітичного та синтетичного обліку коштів. Зокрема, для відображення обліку касових операцій по рахунку № 30 "Каса" потрібно користуватися журнал - ордером № 1 с.-г. Журнал-ордер заповнюється на підставі перевірених звітів касира, в яких обов'язково проставлений рух готівки з відповідною кореспонденцією рахунків. В слідуючому розділі описано спосіб обліку операцій на рахунку № 31, та використання журнал-ордеру № 2 с.-г., в якому на підставі виписок банку і прикладених до них документів відображається щоденний рух коштів, з обрахунком місячних оборотів та залишку на кінець періоду.

Наукові основи дослідження бухгалтерського обліку

Розвиток наукових знань обліку в аграрному виробництві досліджує економічні аспекти його розвитку. Вона підсумовує досвід функціонування цієї ділянки економіки і розглядає напрями її розвитку за допомогою, новітніх способів і прийомів.

Базисним методом пізнання для усіх наукових вишколів є діалектичний метод. Відповідно до цього методу, всі природні та суспільні явища, їх розвиток слід розглядати не відокремлено, а в динаміці, в трансформації кількісних змін на якісні, у постійній боротьбі протилежностей, у змаганні нових форм зі старими. Діалектичний спосіб пізнання дійсності вивчає практику як мірило істини.

Будь-яка наука, до якої відноситься і облік вивчає свій предмет використовуючи відповідні методи. Методи мають загальнонаукові риси, але практика породжує і специфічні методичні прийоми для характеристики окремих знань

Метод накреслює курс дослідження, конкретну теорію. Під поняттям метод розуміють способи пізнання природи, суспільства, сукупність взаємопов'язаних принципів і прийомів дослідження.

Діалектичний метод пізнання виробничої діяльності - це системне дослідження економічної діяльності підприємства, підрозділів, з метою реальної оцінки його роботи, знаходження резервів підвищення ефективності виробництва. Методологічною і теоретичною основою дослідження є діалектичний метод пізнання економічних процесів і явищ, комплексний і системний аналіз та послідовність у пізнанні об'єктивних законів суспільного розвитку. Тобто, головним у методології є застосування діалектичного підходу до явищ, що вивчаються, згідно з якими всі сторони життя суспільства повинні розглядатися у взаємодії, у процесі їх розвитку, відмирання старих і виникнення нових форм зв'язку.

Основними елементами діалектичного методу показані в (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Елементи діалектичного методу

Метод наукової абстракції	виділенні найбільш суттєвих сторін досліджуваного явища
Метод аналізу і синтезу	аналіз – це процес розкладання цілого на складові частини, а синтез – об'єднання різних елементів, сторін предметів у єдине ціле
Статистичний метод	аналізі статистичних показників
Монографічний метод	вивчає передовий досвід господарювання, встановлює причини банкрутства, вказує на заходи виходу з нього
Балансовий метод	використовують для балансів матеріальних, вартісних і трудових ресурсів
Розрахунково–конструктивний	передбачає розроблення декількох рішень при розв'язанні економічних питань, з подальшим вибором найкращого з них
Метод екстраполяції	поширення висновків, отриманих зі спостережень за однією частиною явища, на іншу його частину
Економіко–математичний метод	застосовують при оптимізації виробництва, прогнозування окремих елементів економічного розвитку
Експериментальний метод	перевірка на практиці достовірність теоретичних заключень
Порівняльний метод	Порівняння, прийом аналізу, який оцінює робота підприємства, вивчає дію окремих факторів на отримані результати.

Метод наукової абстракції *передбачає* як рух від конкретного до абстрактного з наступним переходом від абстрактного до конкретного. Абстрагування застосовують при формуванні економічних категорій. Це перший ступінь методу наукової абстракції.

Другий ступінь передбачає перехід від абстрактного до конкретного, тобто пізнання найпростіших економічних явищ до складніших

знань про окремі його сторони. Правильний метод аналізу дозволяє більш ефективно вивчення економічного розвитку господарських об'єктів.

При визначенні собівартості, розглядають різні методи, способи калькулювання собівартості продукції, проводять порівняння з нормативними затратами, знаходять відхилення фактичної собівартості від запланованої.

Використання при дослідженні затрат встановлених технологічних нормативів дозволяє знаходити реальні резерви економії виробничих ресурсів, контролювати ефективно співвідношення використання фонду оплати праці та її продуктивності, слідкувати за оптимальною структурою витрат. Склад методів обліку витрат і калькулювання показано на рис. 1.3.

Рис. 1.3 Методи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції.

Калькулювання як обліковий процес складається з двох етапів: перший – облік затрат і розподілу затрат на виробництво продукції між об'єктами обліку;

другий – калькулювання собівартості, що включає визначення собівартості одиниці продукції.

Облік фактичних витрат формується на слідуючих принципах:

- ❖ документальне відображення затрат на виробництво в системі бухгалтерських рахунків ;
- ❖ вчасність реєстрація їх у період виникнення;
- ❖ відображення затрат за видами виробництва, місцями виникнення, об'єктами обліку ;
- ❖ розподіл фактичних затрат на об'єкти їх обліку та калькулювання;
- ❖ порівняння фактичних показників з плановими та нормативними

Класифікація методів обліку затрат наведено на рис. 1.4.

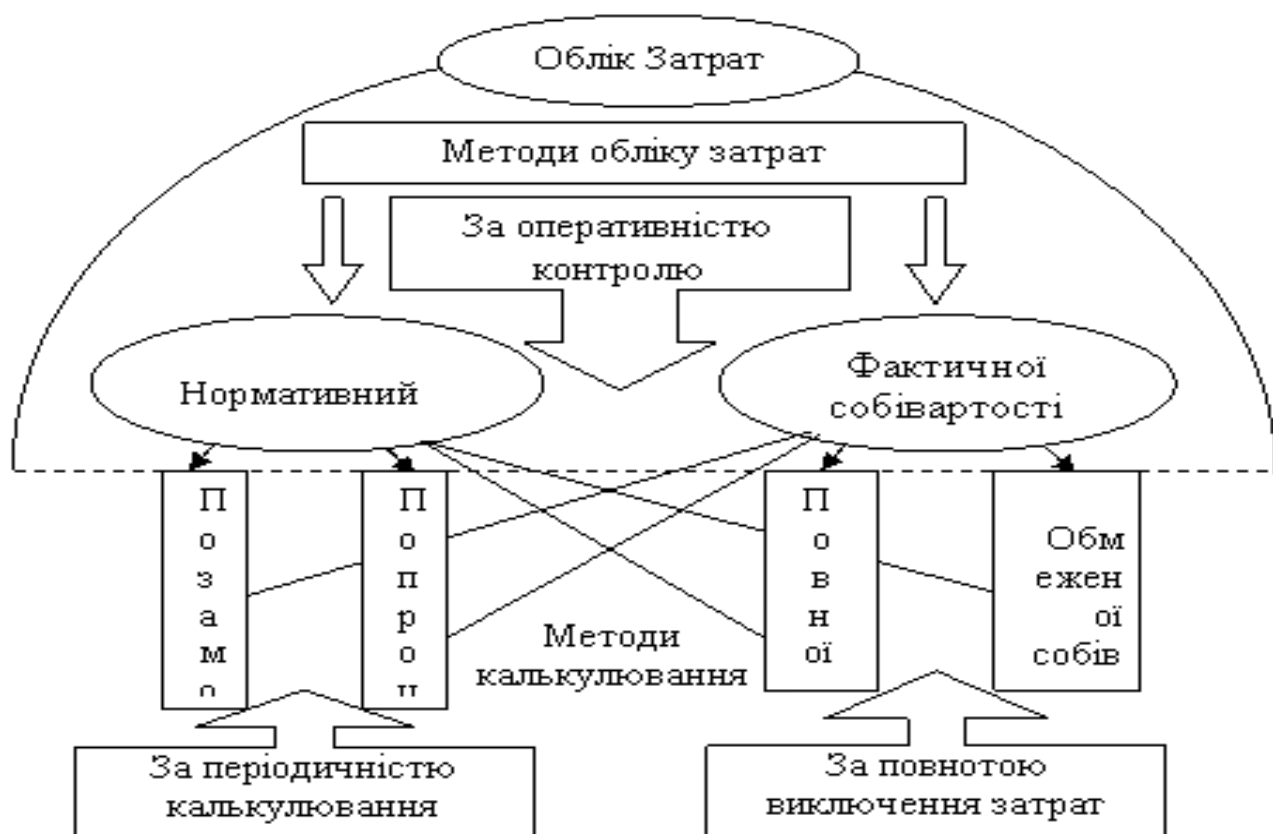

Рис 1.4. Методи обліку і калькулювання

Важливий прийом дослідження, як групування та узагальнення встановлює зв'язок між багатоманітними чинниками, що діють на результат

діяльності підприємства. Групи необхідно створити за однорідними характеристиками відповідно до теми дослідження. Неточна визначена ознака групування призводить до помилкових тверджень. Узагальнюючи групування слід розрізняти на чинники, що залежать від роботи господарства та зовнішні.

Порівняння, прийом аналізу, який оцінює робота підприємства, вивчає дію окремих факторів на отримані результати. Порівнюють звітні дані з минулорічними, плановими з даними аналогічних підприємств, з нормативами. Порівняння показників аналогічних підприємств дає інформацію до якої групи належить підприємство: успішних, середніх чи малорентабельних.

Для більш детальної оцінки явища, в аналізі застосовують прийом розчленування загальних показників на окремі, які дозволяють більш точно вивчити ситуацію, встановити причини, визначити розмір впливу окремих явищ на узагальнюючий показник.

Для розрахунку показників на перспективу використовують математичні формули. Їх з успіхом можна застосувати у випадку, якщо емпіричний ряд хоча і має коливання, але відображає загальну тенденцію росту певного показника.

Монографічний метод використовується для глибокого дослідження явищ, характерних певній сукупності об'єктів, виявлення причинно-наслідкових зв'язків їхнього розвитку. Цей метод використовується при вивченні досвіду роботи передових господарств.

При дослідженні за допомогою балансового методу загальний показник повинен дорівнювати сумі окремих його частин. Використання цього методу дає можливість дослідити виробництво шляхом збалансування його динамічного розвитку.

Однією частиною балансового методу є пропорція розподілу продукції, а другою – ресурси, що забезпечують виробництво певного обсягу. Основними серед них є такі: баланс сільськогосподарських угідь, баланс сільськогосподарської продукції, баланс праці і баланс кормів. Балансовий метод дозволяє провести аналіз при порівнянні загального показника із

кількістю часткових одиниць, порівнянні доходів і витрат, потреби і наявності активів підприємства. Використання даного методу дозволяє виконати детальний аналіз виробництва, окремих його структур, рахуючи вплив тих чинників які суттєво впливають на результативність бізнесу.

Розрахунково–конструктивний метод використовується при плануванні розвитку агробізнесу, визначенні оптимальних його розмірів. Метод екстраполяції побудований на аналізі розвитку економічних явищ у динаміці, виявленні закономірностей розвитку різних процесів. Екстраполяція, як правило, ефективна на найближчу перспективу. Суть методу полягає в тому, що виявлені закономірності і тенденції, що діють у досліджуваному періоді можуть бути перенесені в майбутні періоди. Цей метод може бути застосований при розробці перспективного рівня урожайності, продуктивності тварин і обсягів виробництва продукції рослинництва і тваринництва. Вихідною нормативною базою для екстраполяції слугує статистичне групування, яке виконане за рівнем сільськогосподарського виробництва. Використання розрахунково-конструктивного методу дозволяє сформулювати силу впливу різноманітних чинників на певний результат і спрогнозувати на цій базі перспективи розвитку. При цьому опрацьовують декілька варіантів рішення певної задачі, з яких оберуть той, який принесе в майбутньому максимальний економічний ефект.

Показники діяльності господарств I групи, куди входять сильні підприємства, можуть бути рівнем досягнення для II групи, куди входять середні господарства, а показники II групи можуть бути – для третьої, куди входять слабкі. Для економічно сильних господарств перенесення виявлених тенденцій на найближче майбутнє також є можливим, хоча має обмежений характер.

Метод екстраполяції може з успіхом використовуватися при визначенні росту обсягу виробництва певного виду продукції на перспективу. При цьому для визначення запланованого обсягу виробництва доцільно використати середній абсолютний приріст або середній темп росту за попередні роки.

Економіко-математичний метод використовується із застосуванням персональних комп'ютерів і гарантує високу якість досліджень.

Експериментальний метод має допоміжне значення в економічних науках і при проведенні економічних досліджень, який через свою складність досить обмежено застосовується. Цей метод ґрунтується на основі поставленого досліджу, активного втручання в перебіг економічних процесів і спостереження за їх результатами.

Завдання економічного аналізу – це підвищення ефективності господарської діяльності, раціоналізація використання виробничого потенціалу, економія ресурсів, удосконалення системи управління підприємством

Виробнича діяльність підприємства, оцінюється системою економічних показників, які пов'язані між собою та взаємозалежні. Усі виробничі та економічні показники аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств можна поділити:

1) За змістом на:

- кількісні – загальна площа, структура, посівна площа, поголів'я тварин та птиці ;
- якісні- урожайність , продуктивність тварин та праці ;

2) За методикою розрахунку:

- натуральні (валове виробництво продукції в центнерах, поголів'я тварин в головах, посівна площа в гектарах);
- умовні: центнер кормових одиниць; еталонні гектари;
- вартісні: валове та товарне виробництво продукції в грошовому виразі;
- трудові: середньорічна кількість працівників, відпрацьовано людино-годин.;

3) За сферою дії:

– загальні показники використовують для характеристики результатів роботи всіх галузей народного господарства (вартість продукції, продуктивність праці, рентабельність);

– часткові є специфічними для окремих галузей. До часткових належать: обсяг виробленої продукції, врожайність сільськогосподарських культур, продуктивність тварин, продуктивність праці, фондвіддача, матеріаловіддача, собівартість продукції.

Виробничі показники використовуються при визначенні впливу окремих елементів (ресурсів) виробництва (насіння, добрив, технічних засобів, енергоресурсів, кормів і т.д.) на результати господарської діяльності (поголів'я, посівні площі, структуру), а економічні – оцінюють ефективність виробництва в сільськогосподарському підприємстві.

При застосуванні аналітичного методу співставлялись дані фірми у динаміці, при дослідженні його окремих галузей, зв'язків між різними факторами, які впливають на ефективні показники діяльності підприємства.

Нормативний метод застосовувався при аналізі інформації, яка показує використання матеріально-технічних ресурсів, з огляду на їх нормативність та технологічну доцільність. Це важлива необхідність при аналізі собівартості виробництва продукції, виявлення резервів її зниження, економного використання енергоносіїв, сировини, матеріалів.

Спостереження завбачає постійний збір та аналіз отриманої інформації за господарськими процесами. Для обліку, характерним тільки йому, використовуються такі прийоми як документування та інвентаризація. Документування необхідне для фіксування та контролю за господарськими процесами, воно несе юридичну відповідальність, спричиняє порядок та дисципліну. В цьому плані ефективним є прийом спостереження як інвентаризація — засіб встановлення реальної наявності активів, зобов'язань, капітальних вкладень, вартості незавершеного виробництва, з використанням таких прийомів як обмірювання, перерахування, зважування,

та порівняння фактичної наявності активів та пасивів з даними обліку на конкретну дату. Інвентаризація дозволяє розкривати такі негативні явища господарської діяльності як: нестачі, лишки, псування виробничих запасів, фактів крадіжок та втрат, її неодмінно проводять на кожній фірмі у встановлені терміни та у спосіб визначеного відповідними інструкціями.

Якісно проведена інвентаризація вимагає професійних знань багатьох ділянок наук - обліку, права, технологічних процесів конкретного виробництва.

Аналіз завбачує акцентування часткових складових фрагментів предмета, всебічне їх вивчення, а на базі отриманої інформації зробити узагальнення отриманих відомостей і запропонувати належні рішення.

Інформація яка закладена у первинних документах в подальшому проходить процес класифікації, групування за допомогою рахунків та подвійного запису. Узагальнення інформації про господарську та фінансову діяльність підприємства відбувається у бухгалтерському балансі та фінансовій звітності. Дані методи незамінні в технології облікового процесу, встановлення реальних показників діяльності підприємства, яка постійно необхідна для ефективного його управління .

Поміж методів дослідження системи обліку доволі результативним є метод моделювання, який вивчає факти та процеси на абстрактно створених моделях ,зображеннях, планах.

Удосконалення і розвиток облікової науки в сучасних умовах, тісно пов'язане з бурхливим прогресом який відбувається в інформаційній системі знань. Визначною задачею такої системи на нинішній стадії еволюції економічного життя буде оперативність обробки інформації даних, відбір релевантної інформації, якість отриманої інформації необхідної для потреб користувача.

2. СТАН ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальні відомості про підприємство, аналіз основних економічних показників господарської діяльності

Агрофірма “ШТЕРН АГРО” створено відповідно до законодавства України, та Статуту з внесеним капіталом в сумі 63106192,00грн., зареєстроване 07.12.2006року. Кінцевим бенефіціаром товариства є громадянин Німеччини Інґестерн Альберт, який володіє 100% правом голосу в юридичній особі.

Поштова адреса фірми : 78102, Івано-Франківська обл., Тлумацький район, с. Хотимир. Свою виробничу діяльність господарство проводить на території сіл с. Хотимир, Бортники Грушка, Живачів, Тлумацького р-ну, Івано-Франківська область.

Кількість працівників, зайнятих у виробництві станом на 1 січня 2020 року становить 46 чоловік. Площа земель , яку використовує фірма становить 5608 га, яка відводиться виключно під рілля. У господарства відсутня власна земля, для ведення виробничої діяльності вона орендується у населення.

Основним завданням функціонування господарства є одержання найбільшого прибутку від реалізації готової продукції рослинництва, тваринництва, виконаних робіт.

Статутна діяльності товариства визначає господарську та комерційну діяльності, яка передбачає виробництво, сортування та очистку до кондицій насінневого матеріалу продукції зернових культур, виробництво продукції тваринництва, виконання на сторону сільськогосподарських робіт. Підприємство у відповідності з розробленим бізнес планом незалежно встановлює власний курс функціонування, види виробництв, влаштовує виробництво, переробку та реалізацію за своїм

розумінням, добирає компаньйонів в договірних зв'язках. Агрофірма функціонує виключно за рахунок власних доходів і забезпечує власними заробленими прибутками рентабельність виробництва та його самофінансування.

Розглянемо основні параметри ведення господарства.

Таблиця 2.1

Земельні площі та виробничі активи

Показник	2018 р.	2019 р.	2020р.	2020 до 2018, %
Площа земель, га	4573	4606	5608	122,63
Чисельність працівників, чол	40	37	46	115,00
Вартість необоротних активів, тис. грн	17476	25986,8	29735,5	170,15
Надходження коштів, тис. грн	16110,8	22527,4	29157	180,98
в т.ч. від реалізації продукції рослинництва	15835,8	21955,4	28922,3	182,64
Валова продукція в порівнянних цінах, тис. грн	4051,2	6977,4	8397,9	207,29

Дані табл. 2.1 свідчать про динамічний розвиток досліджуваного господарства, його дохід у 2020р. порівняно з 2018 р. зріс на 80,98%, проводяться значні капітальні вкладення в закупівлі сучасної техніки для високотехнологічного виробництва зернової продукції, його переробки.

У таблиці 2.2 наведено землекористування господарства..

Виходячи з даних таблиці 2.2 бачимо, що с/г землі використовуються виключно під рілля. Протягом останніх років їх площі постійно зростають, так п у 2020 р. землекористування зросло порівняно з 2018 р., на 1035 га (22,63%), вартість валової продукції с.-г. на 1 га с.-г. угідь – на 69,04%, виручка від реалізації с.-г. продукції на 1 га с.-г. угідь, грн – на 48,93%.

Оплата за оренду земельних паїв зросла практично в тричі , на 1816,8 тис. грн.

Таблиця 2.2

Показники землекористування

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 до 2018, %
Площа с.-г. угідь, га	4573	4606	5608	122,63
в т.ч. ріллі	4573	4606	5608	122,63
Вартість валової продукції с.-г. на 1 га с.-г. угідь, грн	885,9	1514,9	1497,5	169,04
Дохід від реалізації на 1 га с.-г. угідь, грн	3462,9	4766,7	5157,3	148,93
Оплата земельних паїв, тис. грн.	1015,3	1290,5	2832,1	278,94

Важливою умовою сучасного ведення агробізнесу складає наявність на всіх виробничих процесах висококваліфікованих працівників в обслуговуванні сучасної техніки, а також їх оплати праці, яка щорічно зростає.

Використання трудових ресурсів та оплата праці на фірмі показано у таблиці 2.3.

З показників таблиці 2.3 видно, що середньорічна чисельність працівників у 2020 р. збільшилась відносно 2018 р. на 6 чоловік, тоді як витрати на оплату праці зросли на 605,6 тис.грн., що в двічі більше ніж у 2018 році. Валова продукції на 1 га с.-г. угідь, грн у 2020 році становила 1497,5 грн що на 69.04% більше ніж у 2018 році. Такий ріст зумовлений фактором росту площі ріллі та цін на продукцію рослинництва.

Таблиця 2.3

Використання трудових ресурсів та оплата праці

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 до 2018 %
Чисельність працівників, чол.	40	37	46	115,00
Виробництво валової продукції на 1 чол., тис. грн.	101,3	188,6	182,6	180,22
Витрати на оплату праці, тис. грн.	567,8	1114,7	1173,4	206,66
Оплата праці у структурі витрат на виробництво, %	4,2	5,6	4,2	100,22

Для визначення спеціалізації господарства розглянемо табл.2.4.

Таблиця 2.4

Структура товарної продукції

Товарна продукція, послуги	2018 р.		2019 р.		2020 р.		В середньому за три роки	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Продукція рослинництва всього в т.ч.;	15835,8	98,29	21955,4	97,46	28922,3	99,20	22237,8	98,32
Зернові і зернобобові	10729,8	66,60	12356,3	54,85	19137,7	65,64	14074,6	62,36
Озимий ріпак	4710,3	29,24	8581,7	38,09	7982,3	27,38	7091,4	31,57
Ярий ріпак	249,4	1,55	-	-	-	-	83,1	0,52
Соняшник	146,3	0,91	968,8	4,30	1737,8	5,96	951,0	3,72
Цукрові буряки	-	-	41,6	0,18	-	-	13,9	0,06
Інша продукція	-	-	7	0,03	64,5	0,22	23,8	0,08
Послуги	275	1,71	572	2,54	234,7	0,80	360,6	1,68
Всього	16110,8	100	22527,4	100	29157	100	22598,4	100

Показники таблиці 2.4 свідчать, що підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових культур та ріпаку озимого, оскільки в структурі товарної продукції вони займають найбільшу частку, а саме 62,36% і 31,57% відповідно.

В останні роки господарство налагоджує технологію, а також проводить закупівлю аграрної техніки для виробництва насіння соняшника.

Розробитимемо ключові економічні показники діяльності підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Основні економічні показники фінансово-господарської діяльності

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 до 2018, +/-
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	16110,8	22527,4	29157,0	13046,2
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	13260,1	18596,3	24674,5	11414,4
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	2850,7	3931,1	4482,5	1631,8
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1168,3	2453	3766,4	2598,1
Рівень рентабельності, %	9	14	16	7
Вартість активів, тис. грн	58022	60813,2	64269,1	6247,1
Урожайність, ц/га: зернові та зернобобові	29,7	39,7	41,8	12,1

На базі показників таблиці 2.5 і обчислень помітно, що на протязі трьох останніх років господарство в своєму фінансовому розвитку зберігає тенденції до незначного росту, що свідчить показник рентабельності на рівні 16% у 2020р. і 9% у 2018році. Слід відмітити ріст як чистого доходу так і

собівартості реалізованої продукції на рівні 80%. Чистого прибутку отримано в 2020 році на 2598,1 тис. грн., більше відносно 2018 року.

Оцінка ліквідності та платоспроможності наведена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт загальної ліквідності	> 1	36,57	423,35	386,77
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,60 - 0,8	16,00	165,92	149,93
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25 - 0,5	1,32	41,25	39,93
Чистий оборотний капітал, тис. грн	> 0 збільшення	26805,50	31971,60	5166,10
Коефіцієнт платоспроможності	> 0,5	0,99	1,00	0,01
Коефіцієнт фінансування	< 1, зменшення	0,012	0,001	-0,011
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	> 0,1	35,57	422,35	386,77
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0, збільшення	0,43	0,49	0,05

Розглянувши цю таблицю можна побачити, що фірма обслуговує існуючі зобов'язання власними активами, строк трансформації яких у кошти знаходиться в параметрах нормативних показників, що забезпечує своєчасність розрахунків за поточними зобов'язаннями. Коефіцієнт загальної та абсолютної ліквідності на кінець 2020 року значно перевищує нормативи, що засвідчує про постійний аналіз керівництва фірми фінансового стану

підприємства. Вагомість показника поточної ліквідності подібний попереднім, але рахується за більшим переліком активів. Він складає 165,92 одиниць, що є досить більшим від нормативного.

В загальному в питанні обслуговуванні зобов'язань фірма є абсолютно платоспроможною, що дозволяє використовувати всі фінансові інструменти ринкової економіки, проводити вчасно і в необхідних кількостях закупівлю оборотних засобів, розраховуватись по заробітній платі, податках.

Простежитимемо структуру дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства за 2020 рік (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура дебіторської і кредиторської заборгованості, 2020 р.

Види заборгованості	На початок року		На кінець року		Зміна (+,-), тис. грн
	сума, тис. грн	струк- тура, %	сума, тис. грн	струк- тура, %	
Дебіторська заборгованість:					
- за товари, роботи і послуги	5578,8	50,46	1427,4	15,12	-4151,4
- з бюджетом	4731,0	42,79	4467,7	47,34	-263,3
- інша дебіторська заборгованість	745,9	6,75	3542,3	37,53	2796,4
Разом	11055,7	100,00	9437,4	100,00	-1618,3
Кредиторська заборгованість:	129,0	17,12	36,5	48,22	-92,5
- з бюджетом	37,0	4,91	30,9	40,82	-6,1
- зі страхування	56,7	7,52	-	-	-56,7
- з оплати праці	81,0	10,75	-	-	-81,0
Інші поточні зобов'язання	449,8	59,69	8,3	10,96	-441,5
Разом	753,5	100,00	75,7	100,00	-677,8

На базі показників таблиці 2.7 бачимо, що дебіторська заборгованість на кінець року скоротилась на 1618,3 тис. грн. Такий результат спричинений значними поступленням коштів від покупців за продукцію реалізованою у 2019р. Як негативний фактор потрібно відмітити значний ріст іншої дебіторської заборгованості на 2796,4 тис. грн. Кредиторська заборгованість фірми відповідає розмірам поточних розрахунків і мала тенденцію до зменшення на 677,8 тис. грн, що є серйозним чинником у фінансовій стабільності фірми.

В плані реалізації готової продукції товариство має постійних покупців, які вчасно виконують свої договірні зобов'язання, що позитивно впливає на стан розрахунків. Потрібно відмітити на злагоджені та продумані дії в питаннях розрахунків працівників бухгалтерії, юриста, відділу збуту.

Отож, проведений аналіз показав багато позитивних моментів, що відбуваються у фінансовому плані, це стабільний розвиток виробництва, його прибутковість, забезпеченість коштами.

2.2 Організація облікової роботи в господарстві

Організація бухгалтерського обліку на фірмі вимагає планомірної роботи їх директорів по запровадженню, постійному удосконаленню системи бухгалтерського обліку з ціллю отримання необхідних фінансових показників для внутрішніх менеджерів, так і зовнішнім користувачам. Дійова та розумна побудова бухгалтерської служби в компанії будується з розроблення облікової політики, яка окреслює обрання відповідних методичних способів, прийомів, і процедур організації та ведення обліку встановлених на законодавчому рівні

Для формування та відображення обліку у фінансовій звітності керівництво фірмою генерує облікову політику в обранні найбільш

оптимальних та ефективних способів, процедур, методик які дозволяють достовірно показати фінансове становище і результати роботи компанії, забезпечити зіставність даних фінансових звітів. Облікова політика передбачає систему ведення обліку прийняту фірмою, на рівні первинного спостереження, оцінки активів та пасивів, узагальнення інформації підтвердженням даними обліку. Ключова її мета - забезпечити отримання точної інформації про фінансове становище компанії, наявність матеріально-технічної бази, наслідки її діяльності, які потрібні для усіх користувачів фінансової звітності з ціллю прийняття належних вирішень.

Облікова політика формується на декілька років і може мінятись тільки в разі: прийнятті нових статутних положень, змінюються вимоги стандартів бухгалтерського обліку. Прийняття нових умов обліку вимагає їх розкриття в примітках до фінансової звітності, вказуючи мотиви і зміст зміни, суму коректування прибутку. Якісно запроваджена облікова політика на підприємстві дозволить забезпечити:

- достовірність та повноту обліку всіх господарських процесів;
- співставність отриманих доходів з проведеними витратами - не допускаючи правильність їх оцінки;
- господарські операції відображати в обліку, розуміючи їх економічний зміст, а не тільки їх правову форму;
- забезпечить відповідність даних звітності, показникам аналітичного та синтетичного обліку;
- доцільне ведення обліку, враховуючи розмір фірми та умов господарської діяльності;

Отже, облікова політика є сукупність визначених елементів організації бухгалтерського обліку, які приймаються фірмою на базі загальноприйнятих стандартів.

ТзОВ «ШТЕРН АГРО» самостійно формує облікову політику, її зміст розроблено керівником фінансової служби і затверджено окремим наказом, який постійно уточнюється при зміні чи прийнятті нових стандартів обліку.

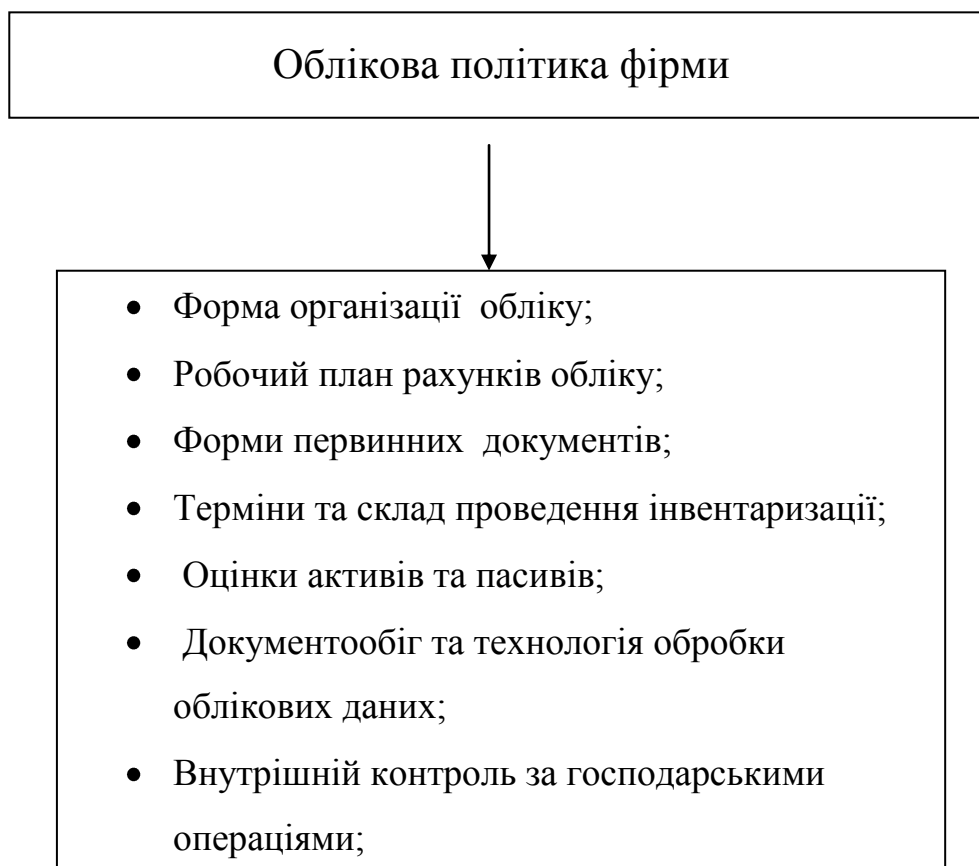

Рис.2.1 Складові елементи облікової політики ТзОВ «ШТЕРН АГРО»

Керівник своїм підписом затверджує даний наказ і несе відповідальність за його виконання та зміст.

Форми та способи ведення обліку, обрані підприємством, використовуються з початку року на всіх ділянках виробництва, у всіх структурних підрозділах.

Що стосується ТзОВ «ШТЕРН АГРО», то варто відзначити, що облік тут проводять відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативних документів, які обов'язкові при виконанні господарючими суб'єктами підприємницької діяльності.

Для накопичення та опрацювання інформації про господарські процеси, подання звітності в ТзОВ «ШТЕРН АГРО» створена облікова служба, яка нараховує 2 бухгалтерів : головного та бухгалтера з обліку розрахунків та касира.

Облік в товаристві ведеться з використанням комп'ютерних програм з обліку заробітної плати, банківських операцій. Інші ділянки обліку відображають в журналах – ордерах.

Облік здійснюється на підставі первинних та зведених бухгалтерських документів, які заповнюються у відповідності з порядком їх складання. В досліджуваному господарстві затверджено переміщення документів від часу їх оформлення або надходження зі сторони до використання для бухгалтерських записів і наступної передачі до архіву, тобто документообіг. Його встановлює головний бухгалтер і він є обов'язковим для дотримання всіма працівниками підприємства.

В ТзОВ «ШТЕРН АГРО» облікова служба веде свою роботу на відповідному рівні, всі спеціалісти з бухгалтерському обліку мають достатню кваліфікацію, працюють з сучасними технологіями обробки економічної інформації.

2.3. Значення та завдання обліку грошових коштів

Грошові кошти господарства розміщені та зберігаються в касі , на рахунках в банківських установах , в акредитивах, депозитах, у підзвітних осіб та інші. Грошові активи в тій чи іншій спосіб залучаються в господарські процеси на усіх етапах кругообігу капіталу. З допомогою грошових платежів проводять закупівлю потрібних для господарської діяльності основні та оборотні засоби; в грошовій формі проходять різні платежі за надані для потреб виробництва послуги та роботи; отримується виручка за реалізовану готову продукцію; здійснюються платежі в

державний бюджет, в пенсійний фонд і т.д. З цієї причини для нормального функціонування фірми є обов'язкова умова наявності запасу грошових активів. Сукупність усіх розрахунків коштами, платежів формує грошовий оборот.

Облік на даній ділянці вимагає дотримання строгого контролювання за витрачанням та надходження коштів, вчасного проведення платежів за своїми фінансовими зобов'язаннями, за цільовим використанням.

Кошти у визначених фірмою кількості, призначених для необхідних господарських операцій, при потребі зберігаються в касі господарства. Значна частина коштів розміщується в банківських установах на відкритих у встановлений спосіб рахунках.

Головними завданнями організації обліку коштів є:

- ◆ строга дисципліна оприбуткування і використання готівки, вчасне складання касових документів, касової книги, забезпечити надійне зберігання грошей в касі;
- ◆ проводити постійний контроль за дотриманням касової дисципліни, зокрема за використанням коштів за цільовим призначенням;
- ◆ вчасно і якісно оформляти грошові документи з обліку касових операцій та на рахунках в банку;
- ◆ проводити постійно інвентаризацію грошових коштів в касі господарства;
- ◆ забезпечити належний нормативний супровід необхідний на даній ділянці обліку;

2.4. Облік касових операцій

Методичне, нормативно-правове забезпечення операції пов'язаних з рухом готівки проводить Національний банк України.

Усі господарюючі суб'єкти повинні зберігати власні кошти в банках, а одержану готівку використовувати виключно за вказаними призначеннями.

У незначних випадках виникають ситуації в необхідності проводити розрахунки готівкою, для цього одержуються кошти в банку, або використовується готівка з виручки отриманої від реалізації.

Максимальна сума готівкового платежу з однією фірмою на протязі дня обмежена розміром 10000 гривень. Розрахунки проводять на підставі податкових накладних, актів виконаних робіт, товарний чек .

Оплата більше граничної суму здійснюється тільки в безготівковій формі. Кількість підприємців, з якими провели готівкові розрахунки протягом дня не обмежується.

Вказані обмеження не стосуються наступних фінансових операцій :

- > платежі в бюджет;
- > добровільна благодійна допомога;
- > розрахунки за спожиті енергоносії;
- > фінансування відр'яджень;
- > розрахунки підприємств під час закупівлі аграрної продукції.

У разі порушення встановлених обмежень, розмір готівки перевищення ліміту сумується до залишків готівки в касі, що приводить до порушень касової дисципліни та в кінцевому варіанті штрафних санкцій контролюючих податкових чи фінансових органів..

В касі зберігати готівку дозволяється в розмірі розрахованого фірмою ліміту, який затверджується підписом керівника та головним бухгалтером. Методика встановлення ліміту готівки в касі пов'язана з середньоденною виручкою отриманою протягом трьох місяців з останніх дванадцяти. Існує певна специфіка встановлення ліміту каси для підприємств, які переробляють аграрну продукцію, на час заготівлі та переробки.

дозволяється переглядати ліміт каси враховуючи суму їх касові обороти в таких сезонних періодах.

Щоденно, касиром відслідковується сума готівка на предмет перевищення ліміту каси, та здачі понадлімітної виручки в банк.

Це вимагає дотримання наступних вимог:

при наявності банку або поштового відділення, - щодня, у день надходження виручки;

> для фірм, у яких до закінчення робочого дня не можлива здача готівки – її здача проходить наступного дня;

> при відсутності банків чи поштового відділення, —один раз на тиждень ;

У випадку невстановлення ліміту, то він рахується нульовим, відповідно вся готівка, що знаходиться в касі на кінець робочого дня, вважається понадлімітною, що приводить до фінансових санкцій.

У відповідності з чинним положенням видачі грошей підзвітним особам , такі операції можна здійснювати за умови відсутності заборгованості за раніше отриманими підзвітними сумами.

Для закупівлю аграрної продукції та заготівлі вторинної сировини, термін використання складає до 10 робочих днів, для інших операцій до 2 робочих днів включаючи день отримання коштів .

Авансовий звіт який підтверджує використання підзвітних сум подаються в бухгалтерію на протязі трьох днів. У разі, якщо підзвітна особа порушує терміни звітування, або не повертає суму понадміру витрачених коштів, то застосовуються штрафні санкції у розмірі 15% таких сум.

Для здійснення касових операцій визначена посада касира, який заключає договір про повну матеріальну відповідальність за збереження коштів прийнятих в касу. Початок роботи нового касира вимагає його ознайомлення з своїми посадовими обов'язками, за які підписується.

В останній час фірми відмовляються від обслуговування готівкою, через що відпадає необхідність в утриманні посади касира, окремі функції на підставі наказів керівника покладаються на одного з бухгалтерів фірми.

Підприємство забезпечує належні умови збереження коштів у касі, а також при транспортуванні їх з банків або при внесенні виручки на банківські рахунки.

Касове приміщення повинне строго відповідати вимогам безпечного зберігання готівки, зокрема: кімната яка відводиться під касове приміщення повинна мати капітально збудовані стіни та перекриття, вона повинна бути ізольованою. Керівник фірми несе особисту відповідальність у випадку крадіжок готівки з причин не створення умов їх зберігання, або при транспортуванні. Двері в касу повинні бути броньованими і під час роботи касира зачинені з внутрішньої сторони. Після закінчення робочого дня, касове приміщення касиром опечатується, ставиться під охоронну сигналізацію, та передається під розписку охороні. В цілях забезпечення надійної охорони касового приміщення, встановлюють звукові системи оповіщення «ревуни», а при потребі залучають спеціалізовані охоронні організації. В касу не дозволяється входити працівникам при обслуговуванні, крім керівника фінансової служби та інвентаризаційної комісії.

Готівка, цінні папери, документи строгої звітності на зберігаються згідно вимог, у вогнетривких металевих сейфах. Ключі від сейфа знаходяться в касира, а копії – в директора фірми. Заборонено зберігати в касі грошово – майнові цінності інших юридичних та фізичних осіб.

Розпочаток роботи каси передусе детальне обстеження цілісності сейфів, наявності пломб, опечатань, справності сигналізації. У випадку ушкодження, касир повинний поінформувати про таку ситуацію керівника та головного бухгалтера фірми, а ті відповідно в органи міліції з метою встановлення факту крадіжки та відкриття кримінальної справи.

Керівник фірми та його заступник по фінансах несуть відповідальність за збереження готівки при перевезенні коштів з банку в касу господарства. Операція доставки та здачі готівки в банк несуть потенційні небезпеки, тому касирам обов'язково надається охорона та транспортний засіб.

При доставці готівки касиру, водію, охороні не дозволено:

- > розголошувати дорогу маршруту доставки і її суму;
- > їхати попутнім транспортом ;
- > проводити покупки в магазинах, ринках та інших торгових місцях;
- > виконувати інші завдання;
- > в автомобілі, крім водія, касира, допускається тільки охорона призначена керівником ;

Рух готівки знаходить своє відображення в таких первинних документах, як касові ордерами, відомостями на виплату грошей, платіжних карток, тощо. Оприбуткування виручки, інших надходжень в касу оформляється прибутковим касовим ордером. Форма даного документа має відривну частину яка служить квитанцією, що засвідчує про внесення особою чи фірмою готівки в касу. Даний документ підписує головний бухгалтер і касир, номерується з початку року в журналі реєстрації.

Використання коштів оформляється на підставі заяви на видачу готівки та складанням видаткового касового ордеру. Дозвіл на видачу підтверджується підписом керівника і головного бухгалтера фірми.

Фізичні особи при отриманні готівки, зобов'язані показати паспорт, що засвідчує особу. Одержання готівки вказуються цифрами та прописом кульковою ручкою, чорнилом синього або чорного кольору. Видача оплати праці, стипендій, премій, проходить за платіжними відомостями, та складанням видаткового касового ордеру на загальну суму видачі. Платіжні відомості формуються на підставі розрахунково платіжних в яких проводять всі аналітичні операції за обліком розрахунків по заробітній платі.

По завершенні видачі заробітної плати, а це в термін до 3 днів, касир навпроти прізвища працівників, які не отримали з різних причин зарплату, проставляється "Депоновано" і скласти список депонованих сум. При підрахунку виданої заробітної плати по відомості, проставляється фактично виплачену та суму яку потрібно депонувати. Депонована заробітна плата здається готівкою в банк. Здавання виручки в банк, оформляється квитанцією до заявки на переказ.

Усі касові документи записують в Журналі реєстрації в хронологічному порядку. По закінченні фінансового року, касові документи за місяць зшиваються в папки для зберігання в архів. Касові документи можуть вилучатися у разі проведення слідчих дій правоохоронними органами України.

Рух готівки протягом дня обліковують у Касовій книзі, на підставі ордерів. В кінці роботи касир, підраховує всі оборот, виводить залишок і звітує до бухгалтерії відривним листком касової книги. Господарству дозволяється вести тільки одну касову книгу. Існують вимоги до її оформлення, всі сторінки повинні бути пронумеровані, книга прошнурована і скріплена печаткою підприємства. Всі вказані процедури підтверджуються підписом керівника та головного бухгалтера господарства.

Багато фірм запроваджують ведення касової книги в електронній формі за допомогою комп'ютерних засобів, та відповідного програмного забезпечення. Контрольні функції за веденням касової книги довіряється в більшості випадків на головного бухгалтера або одного з його заступників.

Рисою аграрних підприємств є те, що вагому частину касових операцій складає виручка від працівників та населення за реалізовану продукцію, виконані роботи. Це вимагає постійного контролю за вчасною оплатою проведеної реалізації товарів, робіт, послуг.

Щоквартально, на кожному підприємстві проводиться ревізія каси. Підсумки раптової ревізії завершується складанням акту, в якому

перелічують виявлену кількість купюр за номіналом, розмінні монети та в кінцевому результаті виводять залишок виявленої готівки, яку порівнюється з даними обліку, відхилення свідчить про нестачу, або лишок грошей. Акт слід оформити після проведеної інвентаризації з обов'язковим підписанням всіма членами комісії та касира. У випадках виявлення нестачі або надлишку, вимагається пояснення касира по виявлених фактах.

Рахунок 30 «Каса» призначений для відображення даних про фактичну наявність та переміщення коштів у касі підприємства.

Рахунок 30 "Каса" має наступні субрахунки:

301 "Каса в національній валюті";

302 "Каса в іноземній валюті".

За дебетом рахунка 30 "Каса" обліковується прихід коштів у касу, за кредитом – виплата грошей на різні цілі.

Операції по рахунку №30, акумулюють з Журналі - ордері №1 с.-г. та у відомості на підставі звітів касира. Журналу-ордера №1 с.-г. та відомості наведено нижче, на рисунку 3.1.

Таблиця 3.1

Операції з обліку грошей у касі

Пор. №	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	кредит
1	4	5	6
1	Одержано готівку в банку	301	311
2	Надійшла виручка в касу	301 "	361
3	Виплачену суму заробітної плати	661	301
4	Відображено виплачену премію	661	301
5	Видано готівку підзвітній особі на відрядження	372	301
6	Внесено в банк на поточний рахунок	311	301

Сільгосп підприємство ТзОВ «ШТЕРН АГРО»

Журнал-ордер №1 с.-г.
та відомість за рахунком 30 «Каса»
за травень 2021р.

№	Під ста (чи за який період)	З кредиту рахунка 30 з дебет рахунків							Усього
		№	№	№311	№31 3	№65	№66	№372	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	20
1	6.05.2021			10000,0 0			3190,60	290,00	13480,60
2	7.05.2021						250,00		250,00
3	8.05.2021							120,00	120,00
4	9.05.2021					90,00		140,00	230,00
5	13.05.2021			1500,00				400,00	1900,00
і Т. д.									
Разом				11500,0 0		90,00	3440,60	950,00	15980,60
Відмітки									

Залишок на 06.09.2021р. – 206грн.80коп.

№	Під ста (чи за який період)	У дебет рахунка 30 з кредиту рахунків							Усього
		№	№	№70	№31	№36	№65	№37	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	20
1	6.05.2021				3200,0 0	10654,70			13854,70
2	7.05.2021			406,80					406,80
3	8.05.2021			150,40			60,00		210,40
4	9.05.2021								
5	13.05.2021					2000,00			2000,00
6	16.05.2021							95,50	95,50
і Т. д.									
Разом				557,20	3200,0 0	12654,70	60,00	95,50	16567,40
Відмітки									

Залишок на 30.06.2021р. – 793грн.60коп.

2.5. Облік грошових коштів на рахунках в банку

Всі підприємства для зберігання коштів і проведення безготівкових перерахунків в банках, на підставі договорів відкривають рахунки.

Порядок здійснення операцій на рахунках встановлюється інструкцією Національного банку України, яка регламентує, державним та комерційним банкам систему та порядок відкриття фірмам різних в залежності від призначень рахунки: поточні, депозитні, валютні.

Поточні рахунки призначені для зберігання коштів і проведення розрахунково-касових операцій. На таких рахунках господарства проводять всі операції які необхідні для фінансування своєї операційної діяльності. Депозитні рахунки акумулюють вільні кошти господарюючих суб'єктів з умовою виплати відповідних відсотків і обов'язковим поверненням клієнту відповідно до умов договору.

Відкриття рахунків відбувається на підставі слідуючих документів:

- а) заяви на відкриття рахунку, за підписом власника та головного бухгалтера;
- б). свідоцтва про реєстрацію в органах державної виконавчої влади;
- в) копії установчих документів (статут, установчого акта), засвідчених нотаріально;
- г) реєстраційний документ податкової служби;
- г) карточку із взірцями підпису осіб, яким надано право розпоряджатися рахунком та підписання розрахункових документів, завірену вищестоящою організацією, або нотаріально,
- д) копію документа, що стверджує реєстрацію у Пенсійному фонді України, у Фонді соціального страхування:

Перший підпис належить керівникові фірми, за другий відповідає головний бухгалтер.

При проведенні безготівкових платежів можуть використовуватись різні форми розрахунків обумовлених договірними зобов'язаннями з застосуванням електронних чи паперових носіях

Для здійснення розрахункових операцій використовують наступні форми:

- > меморіальний ордер;
- > платіжне доручення;
- > платіжна вимога - доручення;
- > розрахункового чека;
- > акредитива.

Фірма для здійснення платежів, вибирає необхідну форму розрахунків з обов'язковим зазначенням її у договірних документах.

Платіжне доручення подається платником в банк, що його обслуговує у двох екземплярах і банк проводить операцію в десятиденний термін, при умові наявності необхідної суми коштів на рахунку та відсутності технічних помилок в оформленні документів, зокрема неправильно проставлені рахунки в банках, перший чи другий підпис відрізняється від зразків, не чітко поставлена печатка. Розрахунки дорученнями проводяться за умов:

- за продані товари;
- у порядку авансових платежів – якщо вони визначені в договорі;
- при остаточних розрахунках за актами взаємної звірки заборгованостей;
- для перерахування працівникам на карткові рахунки відкритих в банку заробітної плати, премій, тощо ;
- для сплати обов'язкових платежів до бюджетів та фондів;

Платіжна вимога-доручення - складається з двох частин:

- > верхня - вимога продавця до покупця оплатити вартість отриманого за контрактом товар;

> нижня - доручення покупця банку в якому обслуговується перерахувати з його рахунка суму згідно вимоги. Даний документ оформляється постачальником і передається інформація платнику, через банківську мережу .

Розрахункові документи повинні відповідати вимогам стандартів і мати залежно від їх форми такі реквізити:

- > найменування;
- > номер;
- > день складання;
- > розмір платежу;
- > назва покупця і одержувача грошей;
- > найменування банків покупця і отримувача;
- > цільовий характер платежу;

На першому примірнику документа ставиться печатка, а також підписується відповідальними особами платника. Готівка з поточного рахунка в касу господарства на оплату праці, пенсій, допомоги за лікарняними листами, премій, витрат на відрядження і господарських витрат на підставі чеків.

Грошовий чек - розпорядження фірми банку видати указану суму готівки з його рахунка. Чекові книжки отримуються в обслуговуючому банку. В чеках заповнюються такі реквізит; сума і її цільове призначення, дата оформлення чека, прізвище отримувача та його паспортні дані. Чеки підписує керівник та бухгалтер, якому надано право другого підпису, проставляється чіткий відбиток печатки фірми. Водночас дані чека переносяться в корінець, який залишається в чековій книжці.

Виручку вносять на рахунок на підставі Заяви на переказ готівки, яка заповнюється в одному примірнику, вказується походження виторгу. На здані суми, банк оформляє квитанцію, яка є основою для списання готівки по касі.

Банк систематично в залежності від домовленостей надає виписку з рахунка, долучаючи копії документів, на базі яких банк проводив операції за рахунком. На підставі виписки з поточного рахунка бухгалтерія звіряє відповідність записів у ній первинним документам, проводить аналітичний та синтетичний облік банківських операцій. При перевірці виписки потрібно пам'ятати, що для фірми поточний рахунок є активним, а для банку - пасивним. З цієї причини надходження коштів банк показує у виписці за кредитом рахунка, а їх використання - за дебетом.

При бухгалтерському опрацюванні виписки, навпроти проведених операцій вказують кореспондуючі рахунки. Сальдо рахунка повинно бути ідентичним як в обліку банку, так і підприємства.

Для обліку операцій по надходженню та використанні коштів підприємства, передбачено рахунок № 31 "Рахунки в банках". У таблиці 3.2 продемонстровано зміст основних господарських операцій, які впливають на зміну залишків рахунків

Таблиця 3.2

Кореспонденція основних операцій на поточному рахунку в банку

Пор. №	Господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	кредит
1	2	3	4
Операції за дебетом рахунка			
1	Здано на рахунок готівка з каси.	311	301 "
2	Повернено не використаний акредитив.	311	313 "
3	Поступили кошти від покупців чи замовників	311	361
4	Погашена претензія	311	374
5	Оплачено внески до статутного капіталу	311	46
6	Надійшли кошти цільового призначення	311	48

7	Отримано довгострокову фінансову підтримку	311	55
8	Одержано страхове відшкодування	311	655
9	Надійшов аванс від замовника	311	681 "
10	Одержано виручку від реалізації готової продукції.	311	70
11	Поступили кошти від реалізації іноземної валюти	311	711
12	Одержано кошти від реалізації запасів, МШП та інших оборотних активів	311	712
13	Надійшла орендна плата	311	713
14	Одержано штрафи, пені, неустойки .	311	715
15	Надійшли кошти гранту, субсидії	311	718
16	Отримано дивіденди від інших підприємств.	311	731
Операції за кредитом рахунка			
17	Знято кошти в касу	301	311
18	Оформлено акредитив, чекову книжку	313	311
19	Сплачено аванс	371	311
20	Погашено позику	505 ,601	311
21	Погашено вексель	511; 621	311
22	Перераховано кошти постачальникам	631	311
23	Сплачено податки, збори.	641;642	311
24	Сплачено ЄСВ	65	311
25	Оплачено страхові внески	655	311
26	Перераховано зарплату працівників на їхні рахунки в банку	661	311
27	Виплачено дивіденди	671	311

Облік операцій за рахунком №31 "Рахунки в банку" в ТзОВ «ШТЕРН АГРО» проводять в Журналі-ордері № 1-с.г. та Відомості 1-2 в хронологічному порядку на підставі виписок банку і доданих до них підтверджуючих документів за кожний день. Загальні суми за кореспондуючими рахунками групують у виписці загалом, а далі записують в Журнал-ордер.

Остаток коштів на рахунку на початок місяця переходить з попереднього, і він постійно звіряється. По завершенні місяця у відповідних графах підраховують дебетові і кредитові обороти за місяць і визначають остаток коштів на кінець місяця. Правильно пораховані обороти, звіряють з оборотами вказаних у виписці. На підставі кредитових оборотів по рахунку №31 заповнюють Журнал-ордер № 1-с.г., а дебетові відображають у Відомості 1-2. Відсутність помилок забезпечує перевірка отриманих даних з іншими реєстрами обліку. Загальну суму оборотів по кредиту переносять в Головну книгу.

При експортно-імпортних операціях, банки відкривають підприємствам рахунки в іноземній валюті

На рахунки в іноземній валюті зараховуються такі кошти:

> залишок валюти та валюта за платіжними документами що надійшла;

> благодійний внесок;

> за платіжними документами;

> поступлення за зовнішньоекономічними договорами ;

> інші надходження на користь резидента - власника рахунка, що не суперечить законодавству України;

> куплені уповноваженим банком за дорученням власника рахунка іноземну валюту ;

- у сумі відсотків, нарахованих за залишком коштів на власною поточному та вкладному (депозитному) рахунках;

Для здійснення операцій за валютним рахунком необхідно додатково представляти документи, які підтверджують їх законність, зокрема:

- > товарно-супровідні документи - сертифікат про якість товару, відвантажувальна специфікація, комплектувальна відомість;
- > експедиторська, транспортна, багажна накладна;
- > страхова документація;
- > приймальний акт на експортний товар;
- > митна документація - валютна митна декларація, сертифікат про походження товару, довідка про оплату митного збору і відповідних податків;
- > розрахункова документація специфікація;
- > банківська документація - заява про переказ валюти, доручення на розподіл експортної виручки, виписки операцій за валютним рахунком, меморіальні ордери;

Облік зовнішньоекономічної діяльності обліковується в єдиній грошовій одиниці, яка діє на території України, в сумах, що розраховуються шляхом перелічення іноземної валюти за ринковим курсом Національного банку України на час проведення операції. Облік іноземної валюти ведеться на рахунку 31, за різними валютами. До рахунка 31 «Розрахунки в банках» відкриваються субрахунки:

312 "Поточні рахунки в іноземній валюті";

314 "Інші рахунки в банку в іноземній валюті".

На валютний рахунок зараховуються суми в іноземній валюті з аналогічних рахунків інших власників, які здійснюють оплату куплених товарів. Облік операцій в іноземних валютах ведеться в тій самій системі рахунків, що й облік операцій у гривнях.

Позитивні курсові різниці відображаються на субрахунку 714 "Дохід від операційної курсової різниці". Позитивну різницю записують за дебетом субрахунка 312 і кредитом субрахунка 714. Негативні курсові різниці

відображаються за дебетом субрахунка 945 "Втрати від операційної курсової різниці" і кредитом субрахунка 312.

У таблиці 3.3 наведено кореспонденцію рахунків з обліку валютних коштів.

Таблиця 3.3

Кореспонденція рахунків з обліку валютних коштів

пор. №	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	кредит
1	2	3	4
1	Зараховано кошти, що надійшли від експортних операцій	314	362
2	Зараховано на валютний рахунок підприємства куплену валюту	312	333
3	Перераховано за імпортно поставлені товарно-матеріальні цінності	632	312
4	Одержано в касу валюту готівкою	302	312
5	Видано у підзвіт на витрати на відрядження інвалюту	372	302
6	Списані витрати на відрядження за нормами після подання авансового звіту про відрядження	92	372
7	Повернуто в касу підприємства залишок невикористаних інвалютних коштів: - з підзвіту; - на суму курсової різниці	302 302	372 714
8	Повернута невикористана валюта на валютний рахунок	312	302

Облік операцій за субрахунком 312 "Поточні рахунки в іноземній валюті" ведуть в окремому екземплярі Журналу- ордера № 1 с.-г. та Відомості 1-2. Наприкінці звітної періоду в Журналі-ордері № 1 с.-г. та

Відомості 1-2 підраховують підсумки оборотів у кореспонденції з іншими рахунками і визначають залишок на 1 число наступного за звітним місяця, що повинен дорівнювати залишку, наведеному у виписці банку за останній день місяця.

Обороти за кредитом субрахунка 312 Журналу-ордера № 1 с.-г. переносять у Головну книгу в колонку "Обороти за кредитом". *

2.6. Облік інших грошових коштів

Аграрні фірми мають можливість використовувати інші рахунки, кошти яких використовують для операцій цільового призначення. Для їх обліку призначений рахунок ; "Рахунки в банках" субрахунок 313 "Інші рахунки в банку в національній валюті". В межах субрахунка 313 можуть бути відкриті такі рахунки:

- > "Рахунки в банках за коштами на капітальні інвестиції";
- > "Акредитиви та особливі рахунки з вантажообороту";
- > "Інші рахунки в банках".

Для обліку коштів на проведення капітальних вкладень може бути відкритий окремий рахунок. Доцільність відкриття доречно при фінансуванні капітальних інвестицій державними коштами і коли необхідно слідкувати за цільовим використанням коштів. Рахунок 31 "Рахунки в банках" субрахунка 313 "Інші рахунки в банку в національній валюті", рахунок активний, за дебетом відображають залишок і надходження грошей, а за кредитом – їх використання.

Реєстр операцій, з якими кореспондує субрахунок 313, де обліковуються грошові кошти на капітальні інвестиції, наведено в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Пор. №	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	кредит
1	Виручка від реалізації основних засобів фондів	313	311
2	Одержано готівку за чеком на виплату заробітної плати працівникам, зайнятим на капітальному будівництві	30	313
3	Оплачено за будівельні матеріали, виконані роботи з капітального будівництва	631	313
4	Погашено заборгованість за кредитами банків, що одержані на капітальне будівництво	60, 50	313

При господарській необхідності фірми можуть застосовувати акредитивну та чекову форми розрахунків.

Акредитив - це форма розрахунків, за якої банк- за дорученням свого клієнта зобов'язаний:

- виконати платежі третій особі за поставлені товаро-матеріальні цінності;
- надати право банку постачальника здійснити цей платіж.

Умови та порядок проведення акредитивної форми розрахунків передбачаються у договорі між постачальником і заявником акредитива.

Для відкриття акредитива фірма подає банку-емітенту Заяву про відкриття акредитива, де має вказати:

- > назву заявника та бенефіціара та їх ідентифікаційні коди за єдиним державним реєстром підприємств та організацій України;
- > назву банку-емітента та банку, виконуючого акредитив;
- > вид акредитива;
- > термін дії акредитива ;
- > суму акредитива;

> дату і номер договору, яким передбачається відкриття акредитива;

> умови акредитива (види товарів, які сплачуються, розрахункові документи, порядок оплати цих документів). Зазначені реквізити є обов'язковими, і у разі відсутності одного з них акредитив не відкривається.

Про відкриття та умови акредитива банк-виконавець повідомляє бенефіціара (авізує акредитив).

Після відвантажування товару, постачальник подає документи, передбачені умовами акредитива, разом з реєстром документів виконуючому банку. Строк дії акредитива у банку-емітенті встановлюється покупцем у межах п'ятнадцяти днів з дня відкриття, не враховуючи нормативний термін проходження документів спецзв'язком між банками. Банки також проводять контроль за терміном дії акредитивів. Банк-емітент має право за поданням заявника акредитива у разі потреби продовжити термін дії акредитива до десяти днів, якщо це пов'язано переминою умов поставки та відвантаження продукції. У день закінчення строку дії акредитива банк перераховує не використану суму акредитиву на рахунок заявника акредитива. На кожний акредитив відкривають окремий аналітичний рахунок, де контролюють використання коштів.

На особному субрахунку рахунка 31 облічують операції за розрахунковими чеками, які використовуються для проведення розрахунків з метою зменшення розрахунків готівкою за отримані товаро-матеріальні цінності. Розрахунковий чек - це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунка, установі банку, яка веде його рахунок, сплатити чекодержателю вказану в чеку суму коштів.

Чекові книжки виготовляються на Банкнотно-монетному дворі Національного банку, вони є бланками суворої звітності. Для чекових книжок встановлено термін дії - один рік.

Чек включає такі реквізити:

- а) назву банку-емітента і його номер МФО;
- б) ідентифікаційні коди чекодавця та чекодержателя
- в) назву чекодержателя;
- г) доручення чекодавця банку-емітенту;
- д) призначення платежу;
- е) число, місяць та рік складання чека;
- є) підписи чекодавця та відбиток печатки.

Чек, на якому не проставлений будь-який із вказаних реквізитів, вважається недійсним і повертається банку чекодавця без виконання. Чек подається до оплати в банк чекодержателя протягом десяти днів. Оплата чеків забезпечується акумулюванням коштів на окремому рахунку, для цього окремою операцією перераховуються кошти з поточного рахунку. Чеки з чекової книжки оформляються в час отримання товарів.

Приймаючи чек в оплату за , чекодержатель звіряє:

- відповідність чека стандартним формам ;
- заповнення всіх необхідних реквізитів чека;
- наявність виправлень;
- тотожність сум корінця чека сумі, вказаній на самому чеку;
- строк дії чека;
- наявність виразного відбитка печатки банку та назви чекодавця.

Чеківі книжки видають підзвітнім особам для проведення розрахунків. З ціллю контролювання окремо облічують чеківі книжки на субрахунку 372 "Розрахунки з підзвітними особами" та субрахунку 685 "Розрахунки з іншими кредиторами". При видачі чекової книжки підзвітні дебетують субрахунок 372 та кредитують субрахунок 685. Отже сальдо за субрахунками 372 і 685 буде однаковим. Воно показує остаток коштів за чеками у підзвітних осіб. Різниця між цими залишками та залишком за рахунком 31 демонструє суму вже виданих, але ще не оплачених банком чеків.

Відображення господарських операцій з обліку грошових коштів на інших рахунках показано в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Господарські операції з обліку грошових коштів на інших рахунках в банку

Пор. №	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		дебет	кредит
За рахунком "Акредитиви і особливі рахунки з вантажообороту"			
1	Відкритий акредитив за рахунок коштів поточного рахунка	313	311
2	Відкритий акредитив за рахунок короткострокових кредитів банку	313	601
3	Оплачено через акредитив борг постачальникам та підрядникам	631	313
4	Повернуті на поточний рахунок невикористані суми акредитива	311	313
За рахунком "Інші рахунки в банках"			
6	Перераховано з поточного рахунка на виготовлення чекової книжки	313	311
7	Одержана чекова книжка за рахунок кредитів	313	601
8	Чековою книжкою розрахувались з постачальниками	631	313

До грошових коштів у дорозі, які облічуються на субрахунках 333 "Грошові кошти в дорозі в національній валюті» відображають готівку здану поштовому відділенню для зарахування на власний рахунок, але які по часі не встигли поступити на рахунок. Основою для відображення в обліку сум є квитанція банку, поштового відділення, копії відомостей на здачу готівки інкасаторам банку тощо. При журнально-ордерній формі рахівництва операції на рахунку 33 "Інші кошти" облічують у Журналі-ордері № 1 с.-г. та

Відомості 1.3. За кожним рахунком у названих облікових реєстрах передбачено окремі розділи. Записи здійснюються на підставі виписок банку та інших документів так само, як і на рахунку 31.

Кореспонденцію рахунків з обліку інших грошових коштів наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Господарські операції з обліку інших грошових коштів
(рахунок №33 «Інші грошові кошти»)

Пор. №	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	кредит
1	Придбані за готівку путівки в санаторії та будинки відпочинку	331	301
2	Придбані поштові марки, марки державного мита, вексельні марк2	331	301, 311
3	Зарахована виручка від реалізації продукції за готівку через підзвітних осіб, яка здана в ощадний банк або касу поштових відділень	333	372

3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1. Обґрунтування необхідності вдосконалення обліку і контролю грошових коштів

Проблеми вдосконалення організації обліку і контролю обігових коштів завжди стоять на першому плані у всіх підприємствах, незалежно від форми власності, організаційно правових форм, видів діяльності. Реформування бухгалтерського обліку, фінансової звітності на сучасному етапі відбувається в напрямку наближення до міжнародних норм, що потребують інтеграційні економічні процеси які відбуваються в нашій країні.

Як показали проведені дослідження, організація обліку грошових коштів у ТзОВ «ШТЕРН АГРО» ведуться в основному відповідним чином.

Всі операції по веденню касових операцій проводить касир, з яким складений договір про повну матеріальну відповідальність, який знає свої посадові обов'язки і якісно їх виконує.

Проте, огляд первинних касових документів показав часте використання не типових форм для обліку банківських та касових. Крім цього, не розроблений детальний план документообігу на даній ділянці, що суттєво впливає на вчасність та якість первинного та зведеного обліку даних операцій.

Часто при організації обліку касових операцій в не дотримуються Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні № 637. Так касові ордери віддають людині що вносять готівку або їх отримують, що суворо забороняється.

Встановлено, що організація реєстрації касових ордерів ведуть на пристосованих бланках. Як серйозний недолік, слід відмітити відсутність плану проведення інвентаризації в товаристві. Інвентаризація проводиться

у випадках зміни матеріально-відповідальних осіб та напередодні складання річної фінансової звітності. До недоліків слід зарахувати і те, що рідко проводиться щоквартальна раптова ревізія каси, не проводять зняття залишків нафтопродуктів в баках автомобілів та тракторів, а також не організована щомісячна інвентаризація остатків бензину та дизельного палива на власному нафтоскладі .

На сьогодні існування фірми в залежності від впровадження сучасних технічних засобів, зокрема комп'ютерної техніки для обслуговування потреб обліку, комунікації в економічному середовищі, отримання вчасної та достовірної інформації про виробничі, фінансові показники діяльності. Аналіз нинішнього рівня методичного забезпечення обліку коштів та їх організація, дозволило сформулювати певні недоліки в застосовуванні існуючих методологічних і організаційних основ здійснення облікового процесу Це зокрема:

- відсутність розроблених практичних регламентів працівників бухгалтерії і каси щодо порядку оформлення видачі готівки з каси;
- відсутність графіку виконання роботи касира, що не допомагає досягати ефективного ходу облікового процесу, а в деяких епізодах і взагалі утруднює його;
- бюрократизм процедури оформлення видаткових і прибуткових касових ордерів;
- неприсутність управлінської звітності для ревізування за становищем і рухом коштів. Що є результатом завантаженістю бухгалтерів податковою та фінансовою звітністю. Однією з ймовірних форм управлінської звітності на фірмі може бути використання Звіту про реалізацію платіжного бюджету, який виробляє інформації про грошові потоки підприємства. Крім того , результативним буде формування у наведеному звіті додаткових даних, які забезпечуть систему управління

більш детальними показниками про обстановку з коштами на початок і кінець звітнього періоду.

- При контролі банківських операцій варто звернути увагу на типові порушення, зокрема: відсутність документів які засвідчують факт проведення операції, не відповідність коду у виписці з документом, повнота оприбуткування готівки по банку та касі, відсутність на документах банківських позначень.

- Комп'ютеризація обліку забезпечує інформацію про грошові потоки підприємства та створює міцний інформаційний фундамент в розвитку та підвищення ролі бухгалтерського обліку як функції управління, змінюючи не тільки його форму, а й технологію.

3.2.Шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про рух грошових коштів та розкриття її у фінансовій звітності визначає П(с)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів".

Ціллю складання Звіту про рух грошових коштів є надання зовнішнім користувачам фінансової звітності повної інформації про переміни, що відбулися у коштах фірми за річний період. У Звіті показані дані про їх рух в розрізі видів діяльності.. Негрошові операції (бартерні операції) не включаються до звіту. Комп'ютеризація обліку спроможна підняти роль обліку як функції управління, вона переростає на ваговитий чинник організації обліку, перемінюючи не тільки його форму, а й технологію. Комп'ютерні програми обліку користуються єдиною базою показників для рішення ефективних господарських та облікових задач. При комплексній автоматизації обліку відмінності між фінансовим, управлінським та податковим обліком або між оперативним та бухгалтерським розлягаються

в різноманітних процедурах обробки інформації, що знаходиться в інформаційній базі даної фірми. Практично, єдина система економічної інформації надає показники для обліку, поточного управління, аналізу і контролю.

Програма "1С:Бухгалтерія" є універсальним бухгалтерським знаряддям і може бути використана спеціалістом з обліку на кожному етапі обліку, то абсолютно задовільним може бути її використання в досліджуваному господарстві. Типова настройка включає в себе перелік рахунків, який відповідає Плану рахунків, і включає зразки типових кореспонденцій, документів і розрахунків, форми первинних документів

Інформацією про проведені господарські операції для "1С:Бухгалтерії" є проводки, які формуються в Журналі господарських операцій. На базі введених проводок програма складає баланс, податкову, соціальну, статистичну звітність і різні допоміжні відомості, які розкривають в цифрах, показниках реальний процес господарських процесів виробництва та фінансову діяльність фірми. При набірці в журнал проведених операцій і документів можна зразу роздрукувати необхідні первинні документи (прибуткові і видаткові касові ордери, накладні та інше). Програма дозволяє обробити необмежену кількість проводок, так і зберігати відомості про фактичні документи. Для документів, які занесені в Журнал операцій, дозволено змінювати кількісні показники, що дає можливість робити розрахунки багатоваріантними.

Техніка вводу і редагування проводок в журналі операцій вимагають ручного набірці усіх реквізитів кожної проводки. Це створює великі можливості у використанні введеної інформації для формування необхідних проводок та складання таблиць. Інший спосіб вводу проводок в журнал операцій - режим документів і розрахунків. При формуванні операції в журналі виконується одна або декілька проводок, які мають, як нормо, спільні реквізити: дату, зміст операцій. Програма допускає коригувати або

долучати каталог типових операцій і формули для розрахунку сум проводок.

У типовій конфігурації 1С:Бухгалтерия завбачена можливість підготовки платіжних документів для банківських операцій, так і вставлення інформації за рухом коштів на банківських рахунках. Для виписування платіжних доручень призначений документ Платіжне доручення. Нумерація платіжних доручень окрема для кожного банківського рахунка. Рахунок, з якого виконуватиметься оплата, вибирають, задаючи відповідне значення реквізиту Розрахунковий рахунок.

Дані банківської виписки вносять на базі отриманих з банку даних про фактичний рух коштів на рахунку. Багато процесів про формуванні банківської виписки проходять автоматично, якщо використати режим Заповнити за платіжними дорученнями. Це стосується і отримання даних за податковими зобов'язаннями, коли відбувається зарахування коштів від покупця, накопичується автоматично формат документа Податкова накладна.

Завершальну та докладну інформацію про рух коштів на рахунках можна отримати за допомогою звіту Обігово-сальдова відомість за рахунком.

У типовій конфігурації 1С:Бухгалтерия завбачено опрацювання прибуткових і видаткових касових ордерів, на основі яких складають касову книгу. Для проведення прибуткових касових операцій (надходження грошей у касу) призначений документ Прибутковий касовий ордер, який автоматично формує бухгалтерські проведення.

Касову книгу акумулюють на основі введених у журнал Каса видаткових і прибуткових касових ордерів. Для формування цього звіту треба вибрати касу з довідника Рахунки нашої фірми. Касову книгу можна отримати окремо для гривневої, валютних кас та ін.

Готовий звіт дає інформацію про залишки на початок періоду звітності на рахунку 30 для каси, інформацію про всі проведення на рахунку 30, а також підсумкові обіги і залишки на кінець періоду звітності.

Отже, організація обліку з використанням "1С:Бухгалтерія" має вагомі переваги над ручним способом. Простота у використанні, швидкість обробки інформації, зручність, аналітичність інформації, забезпечить обліковому працівнику час, для проведення аналізу та контролю за виробничими та фінансовими операціями фірми. В цілому застосування комп'ютерної техніки робить облік більш дієвим, значно підвищує оперативність і достовірність облікових даних, підвищує аналітичні і контрольні функції обліку.

Неспростовним є той факт, що одним із напрямів рішення інформаційних проблем у досліджуваному господарстві є ведення бухгалтерського обліку за допомогою ЕОМ. З впровадженням комп'ютерної техніки бухгалтерський облік змінюється. Застосування комп'ютерів впливає на зміст праці бухгалтера: зменшується кількість механічних операцій з обробки документів, систематизації облікових даних, заповнення регістрів та звітів. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію та удосконалення обліку.

При придбанні програмного забезпечення для бухгалтерії господарства потрібно проводити всебічну оцінку доступних на ринку програмних продуктів. На сучасному етапі в Україні формується нова економічна система, основана на ринкових відносинах. Якісні зміни впливають на всі важелі управління, в тому числі і облік. Для вдосконалення управління підприємством необхідно використовувати нові методи управління і сучасні технічні засоби побудови різних інформаційних систем. І перш за все необхідно провести корінну реконструкцію його технічної і інформаційної бази.

4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз стану охорони праці

Трудовий процес у сільському господарстві здійснюється у певних умовах виробничого середовища. Встановлено, що безпечні та здорові умови праці позитивно впливають на психологічний стан людини на її працездатність. Тому правильна організація роботи з охорони праці є однією з основних вимог: умов зменшення травматизму, аварій, професійних захворювань. Основні положення з охорони праці у сільськогосподарських підприємствах Тлумацького району, Івано-Франківської області встановлені й регламентуються Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законом «Про охорону праці» від 14.10.92р.(11).

У кожному сільськогосподарському підприємстві згідно Типового положення про службу охорони праці створена служба охорони праці, яку очолює інженер по охороні праці. У функції служби охорони праці входять контроль за станом охорони праці у господарстві, виявлення усунення небезпечних зон, слідкує за дотриманням правил безпеки працівників.

У Тлумацькому районі питаннями охорони праці займається відділ з питань охорони праці, який є структурним підрозділом управління праці та соціального захисту населення Тлумацької райдержадміністрації. Очолює відділ його начальник, який у своїй діяльності керується Конституцією України, указами та розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями КМУ, нормативними актами Міністерства праці та соціальної політики України, нормативними актами з питань охорони життя та здоров'я людей на виробництві та побуті, рішеннями Районної ради і іншими нормативними документами.

Начальник відділу забезпечує виконання завдань покладених на відділ для виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних,

соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям в процесі праці та профілактики випадків виробничого травматизму. Своєю діяльністю він спрямовує на роботу з підприємствами, установами і організаціями розташованими в межах району. Начальник відділу співпрацює з інспекціями територіального управління Держнагляду охорони праці по Івано-Франківській області та іншими наглядовими і контролюючими структурами області.

Відділ з питань охорони праці району здійснює такі основні заходи:

- забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони праці;
- формує за участю профспілок програми заходів з питань безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, що мають міжгалузеве значення;
- організовує при необхідності регіональні аварійно-рятувальні формування;
- здійснює контроль за додержанням нормативних актів про охорону праці;
- створює при необхідності фонди з охорони праці;
- сприяє впровадженню у виробництво досягнень науки та техніки, що забезпечують підвищення рівня охорони праці, збереження життя і здоров'я людини;
- здійснює моніторинг у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків, профзахворювань на виробництві, співпрацюючи з управлінням виконавчої дирекції фонду страхування від нещасних випадків у Тлумацькому районі.

Комплексною перевіркою було встановлено, що в господарствах району існують певні недоліки в організації охорони праці. Зокрема належним чином не обладнані кутки чи стенди з охорони праці, несвоєчасно та неналежним чином проводиться атестація робочих місць, а також є певні порушення стану протипожежних заходів на тваринницьких комплексах,

ремонтних майстернях, при зберіганні нафтопродуктів, збиранні урожаю, що може призвести до значних матеріальних втрат підприємств. Всі ці порушення вимог призводять до того, що у господарствах присутні виробничі травми та нещасні випадки .

Для прикладу наведемо стан аналізу охорони праці у ТзОВ « ШТЕРН АГРО» (с. Хотимир. Тлумацького району Івано-Франківської області), яке спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції.

Характерною особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що більшість робіт виконується в умовах, де діють атмосферні фактори. Крім цього, у робочу зону часто потрапляє значна кількість шкідливих речовин, які шкідливо діють на організм людини.

Аналіз виробничого травматизму у господарствах показує, що найбільше травм трапляється при експлуатації тракторних агрегатів, машин, при роздаванні кормів тваринам, видаленні гною, та інших сільськогосподарських роботах.

Основними травмами в сільському господарстві є опіки, переломи кісток, отруєння, збиття, порізи, ураження електричним струмом тощо.

У сільському господарстві мають місце й професійні захворювання спричинені різними мікроорганізмами, основним джерелом яких є хворі та заражені тварини, запиленістю загазованістю повітря, шумом і вібрацією.

Праця працівників сільського господарства характеризується високим психофізіологічним навантаженням, монотонністю трудових операцій.

Аналіз стану охорони праці на підприємстві виконується з метою виявлення причин і факторів незадовільного стану безпеки виробництва, які найбільше впливають на результати діяльності підприємства й на визначення заходів щодо поліпшення умов та охорони праці.

В основу системи управління охороною праці підприємства покладена економіко-цільова спрямованість функціонування й комплексний підхід до вирішення проблем охорони праці. Це виражається в чіткому формулюванні

цільових завдань як бажаний результат діяльності та у розробці економічного механізму як способу, що забезпечує досягнення поставленої мети

Важливе значення для охорони праці має аналіз виробничого травматизму. Аналіз виробничого травматизму потрібен для того, щоб виявити причини виробничих травм та захворювань. Показники виробничого травматизму, підраховані при аналізі, застосовуються також для визначення динаміки їх змін, для порівняння рівня виробничого травматизму між окремими дільницями (бригадами), галузями, господарствами. Тільки завдяки правильно встановленим причинам виробничих травм чи аварій вдається найбільш точно вжити заходів щодо їх запобігання .

Для оцінки рівня травматизму розраховують показники його частоти (4.1) та тяжкості (4.2):

$$P_{чт} = T \times \frac{1000}{P}, \quad (4.1)$$

$$P_{тт} = \frac{D_T}{T}, \quad (4.2),$$

де $P_{чт}$ — показник частоти травматизму;

T - кількість випадків травматизму за звітний період;

P - середньоспискова чисельність працівників;

$P_{тт}$ - показник тяжкості травматизму;

D_T - кількість днів непрацездатності.

Показник непрацездатності — це число людиноднів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників (4.3):

$$P_{нт} = 1000 \times \frac{D_T}{P} \quad (4.3)$$

Кількість травм зі смертельними наслідками визначається за допомогою коефіцієнта Псн:

$$P_{C.H.} = \frac{C \times 100}{T}, \quad (4.4)$$

де С- число випадків зі смертельними наслідками або інвалідності;
Т- загальне число нещасних випадків.

Показник частоти випадків захворювань визначається за формулою:

$$P_{чз} = 3 \times \frac{100}{P} \quad (4.5)$$

Показник важкості захворювань:

$$P_{вз} = \frac{Д_3}{3}, \quad (4.6)$$

Показник втрат працездатності через хвороби, які припадають на 100 працюючих:

$$P_{дз} = Д_3 \times \frac{100}{P}, \quad (4.7)$$

де 3 – кількість випадків захворювань за звітний період;

Д₃ – кількість днів непрацездатності через захворювання працівників за цей же період;

Р – загальна кількість працюючих.

Основні показники виробничого травматизму подано в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Динаміка основних показників травматизму у ТзОВ « ШТЕРН АГРО»

Показник	2018рік	2019рік	2020рік	2020 р до 2018, %
Середньоспискове число працівників	40	37	46	115
Асигновано на охорону праці	9800	10483	10951	111,74

Витрати на спец харчування	105	100	103	98,09
Витрати на спецодяг	13310	16489	17820	133,88
Кількість нещасних випадків(травм)	4	2	3	75,0
Фактично витрачено на одного працівника	45	85	80	177,78
Протипожежні витрати,	4600	9400	10423	2,27р.
Показник частоти травматизму	28,4	15,6	22,8	80,28
Кількість днів непрацездатності через травми	77	61	58	75,32
Показник тяжкості травматизму	19,25	30,5	19,33	100,42
Число травм зі смертельними наслідками або інвалідності	0	0	0	0
Показник втрат працездатності через травми	546,1	476,56	442,74	81,07
Кількість захворювань	30	21	35	116,66
Коефіцієнт,що враховує смертельні наслідки та інвалідність	0	0	0	0
Кількість днів непрацездатності через захворювання	50	38	55	110
Показник частоти захворювань	21,27	16,41	26,72	125,62
Показник тяжкості захворювань	1,66	1,81	1,57	94,58
Показник втрат працездатності через захворювання	35,46	29,68	41,98	118,4

Аналізуючи дану таблицю можна зробити висновок, що значно знизилось середньоспискове число працюючих працівників, що є негативним явищем для підприємства. Натомість зросли витрати на одного працюючого та протипожежні витрати, що характеризує значне підвищення рівня охорони праці на підприємстві у 2020 році. Також варто зазначити, що рівень травматизму потребує покращення як у фінансовому напрямі та і у підвищенні виробничої дисципліни з боку працівників.

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

Охорона праці в суспільстві відіграє важливу роль не лише як суспільний чинник, але має і важливе економічне значення, оскільки впливає на продуктивність праці, знижує витрати на оплату лікарняних, компенсацій за важкі і несприятливі умови праці тощо.

Внаслідок покращання умов праці оцінюється і збільшення кількості робочих місць, які відповідають нормативним вимогам травматизму, зменшення кількості професійних захворювань, пов'язаних з умовами праці, а також зменшення плинності кадрів.

Виконання усіх умов з охорони праці в значній мірі сприяє ефективності діяльності аграрних підприємств, що в свою чергу полегшує планування заходів з охорони праці.

На основі проведеного аналізу стану охорони праці у ТзОВ « ШТЕРН АГРО» необхідно провести ряд заходів, що дасть змогу уникнути травматизму, покращити умови праці.

Для цього необхідно виконати такі умови:

- своєчасно проводити ремонт устаткування;
- дотримуватись технологічних режимів;
- ізолювати гарячі поверхні устаткування і трубопроводів;

- забезпечити освітлення, яке відповідає санітарним нормам;
- забезпечити працівників спецвзуттям і спецодягом.

Для забезпечення високого рівня охорони праці у ТзОВ «ШТЕРН АГРО» на 2020 рік перш за все потрібно ввести та вдосконалити ряд заходів, які у майбутньому мали покращити продуктивність праці, що підвищило б ефективність виробництва. Запровадження таких заходів на підприємстві мають позитивно вплинути на конкурентоспроможність на зовнішньому ринку (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Заходи з покращення охорони праці та витрати коштів ТзОВ « ШТЕРН АГРО» на 2021 р.

Зміст заходів	Вартість робіт, тис.грн	Відповідальний за виконання заходів
1	2	3
Естетичне оформлення виробничих приміщень і робочих місць та запровадження нової технології	109,1	Керівник
Забезпечення працівників спецодягом	18,6	Інженер з охорони праці
Будівництво та обладнання побутових приміщень для працівників комбікормового цеху	15,8	Керівник
Будівництво та обладнання кімнати для приймання їжі	12,4	Керівник
Здача в експлуатацію складського приміщення	214,0	Керівник
Модернізація молочного цеху	37,5	Керівник, начальник цеху
Разом планується використати коштів	407,4	

Джерелами фінансування заходів щодо поліпшення умов праці на підприємстві планується використати власні кошти підприємства та кредити.

Впровадження заходів направлене на поліпшення умов праці працівників заводу, підвищення продуктивності праці та збільшення обсягів випуску продукції.

Отже, внаслідок поліпшення умов праці, має збільшитись кількість робочих місць, які відповідають нормативам, знизитися захворюваність та рівень травматизму.

У підприємстві проводяться такі навчання з охорони праці:

- вступний інструктаж при прийомі на роботу;
- первинний інструктаж на робочому місці;
- навчання, стажування на робочому місці;
- щоденний цільовий інструктаж, конкретно по видах робіт;
- один раз на три місяці – повторний інструктаж;
- один раз на рік – курсове навчання.

Охороні праці керівництво підприємства має приділяти основну увагу, оскільки безпека працівників є вкрай важливою для самого підприємства.

Правила техніки безпеки у ТзОВ « ШТЕРН АГРО»

- обов'язкова наявність спецодягу у працівників у виробничих цехах підприємства;
- у разі виникнення пожежі усім працівникам негайно покинути небезпечне приміщення;
- обов'язково в усіх цехах повинні бути вогнегасники;
- обов'язкове дотримання усіх вимог пов'язаних з експлуатацією виробничого обладнання.

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

В результаті реалізації заходів з охорони праці створюється певний економічний ефект, який виражається в підвищенні продуктивності праці, збільшення обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів, зниження матеріальних затрат внаслідок травматизму і захворювань за рахунок зниження оплати листків непрацездатності. Джерелом фінансування заходів щодо поліпшення умов праці у господарстві є власні кошти.

Економічні результати заходів щодо поліпшення умов і охорони праці виражаються у вигляді економії за рахунок зменшення збитків унаслідок аварій, нещасних випадків і професійних захворювань як в економіці в цілому, так і на кожному підприємстві. Ефективність заходів щодо поліпшення умов і охорони праці оцінюється досить часто і за показниками соціальної ефективності, які передбачають створення умов праці, що відповідають санітарним нормам і вимогам правил безпеки.

Оцінка ефективності планованих і здійснюваних заходів щодо охорони праці передбачає поєднання соціальних, соціально-економічних, інженерних (технічних) і економічних показників, що характеризують виробниче середовище до і після здійснення заходів. Оцінювати економічні аспекти охорони праці слід за допомогою методів оцінки соціальної й економічної ефективності заходів по створенню умов праці, що відповідають чинним нормативним актам з охорони праці.

Якщо і справді витрати підприємства є ефективними, то в результаті зростає період професійної активності працюючих, зростає продуктивність праці, скорочуються видатки, пов'язані з виробничим травматизмом та професійною захворюваністю, скорочуються видатки на пільги та компенсації, чого повинно прагнути кожне підприємство для підтримання на належному рівні бездоганної репутації.

Для оцінки ефективності заходів з покращення стану охорони праці потрібно порівняти наслідки травматизму у грошовому виразі, а також затрати на ці заходи до і після їх впровадження, крім цього заходи з покращення стану охорони праці спричинюють підвищення продуктивності праці.

Порівняльна економічна ефективність заходів для попередження нещасних випадків (E) визначається за формулою:

$$E = Q - E_H (K_2 - K_1) \quad (4.8),$$

де Q – річна економія внаслідок зниження виробничого травматизму;

E_H – нормативний коефіцієнт ефективності заходів охорони праці;

$E_H = 0,08$;

K_2, K_1 – витрати для впровадження заходів для попередження нещасних випадків за попередній і звітний роки.

Річна економія, Q:

$$Q = M_{H1} - M_{H2} \quad (4.9),$$

де M_{H1} і M_{H2} – матеріальні наслідки виробничого травматизму в попередньому і звітному роках.

Матеріальні наслідки травматизму:

$$M_H = D_T S \times \Phi \quad (4.10),$$

де D_T – кількість людино-днів непрацездатності в потерпілих з втратою працездатності на 1 день і більше, тимчасова непрацездатність яких закінчилась у звітному році;

S – середня денна заробітна плата одного працівника;

Φ – коефіцієнт матеріальних наслідків (страхові внески, штрафи, матеріальні втрати); $\Phi = 2$.

Термін окупності витрат на охорону праці:

$$T = K_2 Q \quad (4.11)$$

На основі цих формул розрахуємо економічну ефективність заходів з поліпшення охорони праці у ТзОВ «ШТЕРН АГРО» за 2020 рік :

$$E = 2870 - 0,08 * (2700 - 1950) = 2152440$$

$$Q = 7810 - 4940 = 2870$$

$$M_H = 55 \times 71 \times 2 = 7810$$

$$T = 2700 / 2870 = 0,94.$$

Отже, виходячи з розрахунків, можна сказати що економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці у 2020 році становила 2152440.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

Забезпечення захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій є одним з найважливіших завдань держави. Актуальність проблеми забезпечення природно-техногенної безпеки населення і територій зумовлена тенденціями зростання втрат людей і шкоди територіям, що спричиняються небезпечними природними явищами, промисловими аваріями і катастрофами. Ризик надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру невпинно зростає.

Принципи забезпечення безпеки в умовах НС за ознаками їх реалізації умовно ділять на три групи.

Перша – це завчасна підготовка і накопичення засобів захисту (колективних та індивідуальних) від небезпечних і шкідливих чинників, забезпечення їхньої готовності для використання населенням, а також підготовка до проведення заходів щодо евакуації населення з небезпечних зон (зон ризику).

Друга – диференційований підхід у забезпеченні повного обсягу захисних заходів в залежності від виду джерел небезпечних і шкідливих чинників, а також від місцевих умов.

Третя – комплексне ефективне застосування засобів і способів, які забезпечують надійний захист від наслідків НС, узгоджене здійснення усіх заходів, що гарантують безпеку життєдіяльності в сучасному техно-соціальному середовищі.

Забезпечення безпеки та захисту населення, об'єктів економіки і національного надбання держави від негативних наслідків надзвичайних ситуацій повинно розглядатися як невід'ємна частина державної політики національної безпеки і державного будівництва, як одна з найважливіших функцій центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів рад.

Захист населення і територій є системою загальнодержавних заходів, які реалізуються центральними і місцевими органами виконавчої влади, виконавчими органами рад, органами управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту, підпорядкованими їм силами та засобами підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, добровільними формуваннями, що забезпечують виконання організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів у сфері запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Організація життєзабезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій є комплекс заходів, спрямованих на створення і підтримання нормальних умов життя, здоров'я і працездатності людей.

Він включає:

- управління діяльністю робітників та службовців, всього населення при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій;
- захист населення та територій від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха;
- забезпечення населення питною водою, продовольчими товарами і предметами першої необхідності;

- захист продовольства, харчової сировини, фуражу, вододжерел від радіаційного, хімічного та біологічного зараження (забруднення);
- житлове забезпечення і працевлаштування;
- комунально-побутове обслуговування;
- медичне обслуговування;
- навчання населення способам захисту і діям в умовах надзвичайних ситуацій;
- розробка і своєчасне введення режимів діяльності в умовах радіаційного, хімічного та біологічного зараження;
- санітарну обробку;
- знезараження території, споруд, транспортних засобів, обладнання, сировини, матеріалів і готової продукції;
- підготовка сил та засобів і ведення рятувальних і інших невідкладних робіт в районах лиха і осередках ураження;
- забезпечення населення інформацією про характер і рівень небезпеки, порядок поведінки; морально-психологічну підготовку і міри, щодо підтримування високої психологічної стійкості людей в екстремальних умовах;
- заходи, спрямовані на попередження, запобігання або послаблення несприятливих для людей екологічних наслідків надзвичайних ситуацій та інші заходи.

Всі ці заходи організуються державною виконавчою владою областей, районів, міст, районів у містах, селищ і сіл, органами управління цивільної оборони при чіткому погодженні між ними заходів, що проводяться. Керівники підприємств, установ і організацій є безпосередніми виконавцями цих заходів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених досліджень стану обліку і контролю грошових коштів у ТзОВ «ШТЕРН АГРО» можна зробити наступні висновки і пропозиції:

1. Грошові кошти як економічна категорія можуть аналізуватися з різних сторін стосовно свого призначення у господарській, фінансовій діяльності, використовуються як знаряддя оцінки, засобу платежу, заощаджень. Характерною ознакою грошових коштів з поміж інших оборотних активів є їхня ліквідність

2. Результативна система побудови обліку грошових коштів повинна формуватися напрямом поєднання стадій та процесів обліку та контролю.

3. Досліджено, що в обліковій діяльності ТзОВ «ШТЕРН АГРО» для обліку грошових коштів користується рахунка 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти». Побудова відповідної системи обліку грошових коштів, за національними стандартами, визначає правильність здійснення й відображення усіх стадій їх руху починаючи з нормативно правових правил, оформлення первинних документів, узагальнення інформації в регістрах і завершуючи складанням звітності.

4. Звіт про рух грошових коштів характеризує дію різноманітних операцій на грошові потоки. Інформація показників звітів несе основу для прийняття ефективних управлінських рішень.

5. На протязі 2018-2020 років розміри земельних угідь господарства збільшались на 1035га . Всі земельні угіддя господарство орендує.

6. Найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції за останні три роки займає вирощування зернових і зернобобових культур – 62,4%. Значне місце у структурі займає реалізація насіння озимого ріпаку – 31,6%.

7. Динаміка основних економічних показників виробничо-фінансової діяльності підприємства за 2018-2020 роки є позитивною. Чистий прибуток

від звичайної діяльності у 2020 році зріс у порівнянні з 2018 роком на 2598.1 тис. грн. Рівень рентабельності виробництва у 2020 році дорівнює 15,3%, що свідчить про ефективність виробництва.

8. Аналіз основних показників платоспроможності ТзОВ «ШТЕРН АГРО» свідчить про те, що рівень платоспроможності господарства є задовільним.

9. Облікова-економічна служба в ТзОВ «ШТЕРН АГРО» складається з головного бухгалтера, бухгалтера по розрахунках, касира. Розподіл обов'язків між даними працівниками проведений і доведений до кожного облікового працівника у формі посадових обов'язків. Головним бухгалтером встановлений графік документообороту, який виконується всіма працівниками які відповідають за ведення бухгалтерського обліку в господарстві.

10. Облік у господарстві ведуть за журнально-ордерною формою. В цілому можна констатувати, що облік касових операцій проводять у відповідності з вимогами Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні затвердженого постановою Правління Національного банку України 15 грудня 2004 року № 637. при складанні прибуткових і видаткових касових ордерів допускаючи певні помилки, зокрема не заповнюються всі необхідні реквізити, відсутні підписи. Встановлено, що у бухгалтерії підприємства журнал реєстрації прибуткових і видаткових ордерів ведуть на пристосованих бланках.

Для покращення результатів господарської діяльності, підвищення ефективності виробництва, та вдосконалення обліку і контролю грошових коштів необхідно:

1. Дотримуватись Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні № 637.

2. Необхідно домогтися кращого забезпечення працівників бухгалтерської служби типовими формами первинних касових та

банківських документів та реєстрів обліку, для реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів використовувати типову форму журналу (тип.ф.КО-3).

3. Для посилення контролю за зберіганням грошових коштів в касі не рідше як раз у квартал проводити планові ревізії каси. На початку року необхідно скласти план проведення інвентаризації в господарстві.

4. Запровадити комп'ютерну форму обліку грошових коштів за допомогою програми «1С:Бухгалтерія».

Список використаних джерел

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999р. №996-ХГУ. // Все про бухгалтерський облік. - 2000.- №11. - с.3-6.
2. Закон України "Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні" // Голос України - 1993 р. № 39. - С.3-5.
3. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та рахунків затверджена наказом Міністерства фінансів України № 69 від 11.07.1994.
4. Інструкція про порядок проведення ревізій і перевірок органами Державної контрольно-ревізійної служби в Україні", затверджена наказом Головного контрольно-ревізійного управління України №121 від 30.10.1997.
5. Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України. // Все про бухгалтерський облік. - 2001.- №25. - с. 19-28.
6. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. №637 // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2005- №5.-с.29-34.
7. П(с)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів" //Курсом реформ - облік 2000, Частина 1, "Баланс-клуб", 2000, -с. 167-170.
8. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 // Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі, ч. 2. К., "Лібра", 1996.-368 с.
9. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою обліку в сільськогосподарських підприємствах, затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 7.03.2001 №49.

10. Бухгалтерський фінансовий облік Підручник (за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця). - 3-е вид., доп. і перероб. - Житомир: ЖІТІ, 2001. - 672с

11. Гарасим П.М., Кізіма А.Я., та ін. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей: Навч. Посібник / За ред. Хомина П.Я. - Тернопіль: Астон, 2000. -288с. Дубовський І. Контроль готівкових розрахунків. // Фінанси України. - 2000. -№8.-с.36-39.

12. Дубій О. 12 уроків з 1С бухгалтерії.- Львів: БАК, 2001. -216 с.

13. Злобін Ю.А. Основи екології.: Підручник. - К.: Лібра, 1998. - 243 с.

14. Лехман С.Д, Рубльов В.І., Рябцев Б.І. Запобігання аварійності і травматизму у сільському господарстві. - К.: Урожай, 1993. - 270 с.

15. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік. Навчальний посібник.- К.: "Центр учбової літератури", 2003.-524с.

16. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: Закон. Положення. Інструкції. Збірник нормативно-правових актів / Упоряд. Д.О.Горлов, І.В.Шпак.-К-:Юрінком Інтер, 2000.-232 с.

17. Огійчук М.Ф. та ін. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. - К.: Вища школа, 2003. - 800с.

18. Організація бухгалтерського обліку: Навчальний посібник/ Ф.Ф.Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шумкова -2-ге вид., перероб. і доп. - Житомир ЖІТІ, 2001.-576с.

19. Онисько С.М., Марич П.М. Фінанси підприємств. Підручник для студентів вищих закладів освіти.- Львів: «Магнолія Плюс», 2004.-367с.

20. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.: Підручник. - К.: Урожай, 1995. - 326с.

21. Сук Л., Сук П. Контроль і ревізія грошових коштів та банківських операцій //Бухгалтерія у сільському господарстві, 2005 р. - № 19.- с.39-47.

22. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник для студентів, екон. спец. вищ. навч. закл. - 6-те вид. - К.: А.С.К.,2001.-784с.

23.Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. - К.: Ельга, Ніка-центр, 2002. - 360с.

24.Шатковська Л.С. Економічний контроль на сільськогосподарських підприємствах. - К.: Урожай. 1994.-272с.